

Mezinárodní obchod v České republice po vstupu do Evropské unie

Bakalářská práce

Studijní program:

B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy

Studijní obor:

Mezinárodní obchod

Autor práce:

Marie Švarcová

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Zadání bakalářské práce

Mezinárodní obchod v České republice po vstupu do Evropské unie

Jméno a příjmení: Marie Švarcová
Osobní číslo: E19000203
Studijní program: B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy
Specializace: Mezinárodní obchod
Zadávací katedra: Katedra ekonomie
Akademický rok: 2021/2022

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Teoretické vymezení pojmu mezinárodní obchod, jeho historický vývoj a formy.
3. Charakteristika vývoje mezinárodního obchodu v ČR v období po vstupu do EU.
4. Charakteristika mezinárodní obchodní činnosti konkrétního podniku.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- FÁREK, Jiří a Jiří KRAFT, 2012. *Světová ekonomika v epoše globálních změn*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-910-3.
- KALÍNSKÁ, Emilie, 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3396-8.
- FOJTÍKOVÁ, Lenka a Bohdan VAHALÍK, 2015. *Zahraniční obchod České republiky pod vlivem globalizačních jevů a procesů*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. ISBN 978-80-248-3822-9.
- THOMPSON, Henry, 2011. *International economics: global markets and competition*. 3rd ed. Hackensack: World Scientific. ISBN 978-981-4307-02-4.
- GANDOLFO Giancarlo, 2014. *International trade theory and policy: with contributions by Federico Trionfetti*. 2nd ed. Berlin: Springer. ISBN 978-3-642-37313-8.
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-09-26]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>

Konzultant: Lucie Holubová, DiS.

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.
Katedra ekonomie

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2023

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

12. února 2022

Marie Švarcová

Mezinárodní obchod v České republice po vstupu do Evropské unie

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na vývoj zahraničního obchodu České republiky, konkrétně sleduje období od roku 2004, kdy došlo ke vstupu do Evropské unie. První část práce se zaměřuje na teoretické vymezení pojmů souvisejících s problematikou mezinárodního obchodu. Nejprve je zde představen pojem zahraniční obchod, jeho historický vývoj a základní typy zahraničně obchodní politiky, kterými jsou protekcionismus a liberalismus. Poté se práce zabývá obchodní politikou Evropské unie a jejím vlivem na zahraničně obchodní politiku České republiky. Zmíněna je zde převážně problematika jednotného trhu mezi členskými zeměmi. V části, která se věnuje jejím vlivem, jsou v krátkosti zmíněny dopady na obchodování s členskými zeměmi a aplikování společné obchodní politiky vůči třetím zemím. Dále je práce zaměřena na vývoj zahraničního obchodu v jednotlivých časových obdobích, která byla rozdělena po pěti letech. Kromě údajů o vývoji exportu a importu České republiky jsou zde popsány i některé zásadní události, které výrazněji ovlivnily celou ekonomiku. Další část práce se poté zaměřuje na zahraniční obchodní činnost v konkrétním podniku.

Klíčová slova

Česká republika, Evropská unie, export, import, mezinárodní obchod, obchodní politika, vývoj

International Trade in the Czech Republic after Accession to the European Union

Annotation

The bachelor thesis is focused on the development of the Czech Republic's foreign trade, specifically covering the period since 2004 when it joined the European Union. The first part of the thesis focuses on the theoretical definition of concepts related to international trade issues. Firstly, it introduces the notion of foreign trade, its historical development, and the basic types of foreign trade policy, which are protectionism and liberalism. The thesis then deals with the European union's trade policy and its influence on the foreign trade policy of the Czech Republic. The issue of the single market among member countries is largely mentioned here. In the section devoted to its influence, the effects on trade with member countries and the application of the common trade policy to third countries are briefly mentioned. Furthermore, the thesis is focused on the development of foreign trade in individual time periods, which were divided after five years. In addition to data on the development of exports and imports of the Czech Republic, some major events are described here, which have affected the whole economy more significantly. Another part of the thesis then focuses on foreign business activity in a particular enterprise.

Key words

Czech Republic, development, European union, export, import, international trade, trade policy

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Ing. Pavle Bednářové, Ph.D. za její odborné vedení a pomoc při psaní práce. Dále děkuji konzultantce Lucii Holubové za její čas a ochotu při poskytování informací.

Obsah

Seznam zkratk	10
Seznam tabulek	11
Seznam obrázků	12
Úvod	13
1. Zahraniční obchod	15
1.1 Historie mezinárodního obchodu	16
2. Základní typy zahraničně obchodní politiky	19
2.1 Liberální obchodní politika	20
2.2 Protekcionismus	21
2.3 Nástroje obchodní politiky	21
2.3.1 Tarifní nástroje	22
2.3.2 Netarifní opatření	23
3. Obchodní politika Evropské unie	25
3.1 Jednotný trh	26
3.2 Vliv EU na zahraničněobchodní politiku ČR	27
3.2.1 Obchod ČR s členskými zeměmi EU	28
3.2.2 Obchod ČR vůči třetím zemím	28
3.3 Zahraniční obchod v prvním roce po vstupu ČR do EU	29
4. Vývoj zahraničního obchodu ČR v dalších letech	31
4.1 Období mezi lety 2006–2010	31
4.1.1 Zahraniční obchod a bilance	31
4.1.2 Ekonomická krize 2008-2009	33
4.1.3 Teritoriální a komoditní struktura	34
4.2 Období mezi lety 2011-2015	36
4.2.1 Zahraniční obchod a bilance	36

4.2.2 Teritoriální a komoditní struktura.....	38
4.3 Období mezi lety 2016-2021	39
4.3.1 Zahraniční obchod a bilance.....	39
4.3.2 Teritoriální a komoditní struktura.....	42
5. Analýza vybraného podniku	44
4.1 Charakteristika společnosti	44
4.2 Období mezi lety 2013–2016	46
4.2.1 Teritoriální struktura společnosti v letech 2013-2016	49
4.3 Období mezi lety 2017-2021	50
4.3.1 Teritoriální struktura společnosti v období 2017-2021	52
4.4 Shrnutí a doporučení	53
Závěr.....	56
Seznam použité literatury	59

Seznam zkratek

WTO	Světová obchodní organizace
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
ČR	Česká republika
EU25	Evropská unie po rozšíření v květnu 2004
USA	Spojené státy americké (United States of America)
FCA	Fiat Chrysler Automobiles
PSA	Peugeot Société Anonyme

Seznam tabulek

Tabulka 1: Tržby z prodeje výrobků v letech 2013-2016 (v tis. Kč)	47
Tabulka 2: Tržby dle teritoriální struktury v letech 2013-2016 (v tis. Kč)	50
Tabulka 3: Tržby z prodeje výrobků v letech 2017-2021	50
Tabulka 4: Tržby dle teritoriální struktury v letech 2017-2021 (v tis. Kč)	52

Seznam obrázků

Obrázek 1: Bilance zahraničního obchodu	30
Obrázek 2: Vývoj zahraničního obchodu se zbožím v letech 2006-2010	32
Obrázek 3: Nejvýznamnější obchodní partneři v roce 2010	36
Obrázek 4: Vývoj zahraničního obchodu se zbožím v letech 2011-2015	37
Obrázek 5: Meziroční změny obratu zahraničního obchodu	39
Obrázek 6: Vývoj zahraničního obchodu se zbožím v letech 2016-2020	40
Obrázek 7: Původní vazby mezi společnostmi	48
Obrázek 8: Současné vazby mezi společnostmi	48

Úvod

Zahraniční obchod představuje nejstarší a zároveň nejrozšířenější formu vnějších hospodářských vztahů jednotlivých států, které mezi sebou obchodují. Česká republika má otevřenou ekonomiku a je orientována na export. Tato bakalářská práce sleduje vývoj zahraničního obchodu České republiky od roku 2004, kdy se stala členskou zemí Evropské unie a zapojila se tak do systému jednotného trhu. Cílem této práce je vyhodnocení vývoje zahraničního obchodu od roku 2004 až po rok 2021, následně pak identifikovat faktory, které jej ovlivnily. Dílčím cílem práce je charakterizovat význam a dopad zahraničně obchodní činnosti vybraného podniku Carbody Czech republic. Jelikož se jedná o poměrně mladou firmu na českém trhu, bude jeho činnost sledována od roku 2012, kdy byla založena.

První část práce se zaměřuje na teoretické vymezení pojmů souvisejících s problematikou zahraničního obchodu a Evropské unie. První kapitola se zabývá pojmem zahraniční obchod, je zde popsána jeho podstata a hlavní subjekty. Dále popisuje historický vývoj obchodu od vzniku prvních státních útvarů až po současnost.

Druhá kapitola se věnuje zahraničně obchodní politice. Představuje její základní typy, kterými jsou protekcionismus a liberalismus, a jejich podstatu. Následně jsou zde v krátkosti zmíněny tarifní a netarifní nástroje obchodní politiky.

Třetí kapitola pojednává o obchodní politice celé Evropské unie. Vysvětluje základní principy společné obchodní politiky, u které stejně jako v jiných oblastech dosáhla nejvyššího stupně integrace. Dále zmiňuje proces utváření jednotného trhu. V neposlední řadě sleduje vliv Evropské unie na zahraničně obchodní politiku České republiky. Poslední část této kapitoly sleduje vývoj zahraničního obchodu v prvním roce po vstupu do EU.

Analýza vývoje zahraničního obchodu České republiky je popsána ve čtvrté kapitole. Věnuje se meziročním změnám sald, importu a exportu, a sleduje komoditní a teritoriální strukturu. Blíže se zde zabývá také hospodářskou krizí v letech 2008-2009, která ovlivnila ekonomiky po celém světě. Lehce se zde dotýká také nedávné situace, která byla způsobena vypuknutím pandemie tzv. koronaviru.

Druhá část práce je zaměřena na analýzu vývoje zahraničně obchodní činnosti vybraného podniku Carbody Czech republic, s.r.o., jejímž předmětem činnosti je výroba a zpracování produktů z pryže a pěnových izolačních výrobků pro automobilový průmysl. Je zde popsána charakteristika podniku a následně vývoj jejích obchodních výsledků v jednotlivých letech.

K vyhodnocení vývoje zahraničního obchodu se zbožím České republiky byla využita převážně data převzatá z Českého statistického úřadu. Hlavními zdroji dat byly publikace o výsledcích zahraničního obchodu za každý sledovaný rok, které jsou zveřejněny na webových stránkách ČSÚ. Tato data byla následně zpracována komparativní metodou a využity byly i metody deskripce, analýza a částečně dedukce. Informace o podniku a jeho finanční výsledky vycházejí z interních materiálů společnosti, z osobní konzultace s pracovníkem společnosti a z výročních zpráv.

1. Zahraniční obchod

Historický vývoj mezinárodní dělby práce a ekonomické spolupráce jde ruku v ruce s historií jednotlivých států a s jejich politickým a ekonomickým uspořádáním. Zahraniční obchod představuje historicky nejstarší a zároveň nejrozšířenější formu vnějších hospodářských vztahů (Svatoš 2009).

Jeho podstatou je realizace směny komodit mimo rámec jednoho státu nebo ekonomického celku. Předmětem obchodu není pouze zboží, ale také výměna různých služeb či práv duševního vlastnictví. Dle Fojtíkové (2009) zahraniční obchod propojuje vnitřní hospodářství jednotlivých zemí se světovou ekonomikou, zároveň napomáhá procesu rozvíjení výrobních sil na mezinárodním poli a svou úlohu plní i v mezinárodní dělbě práce. Země, která se aktivně zapojuje do sféry zahraničního obchodu, je považována za zemi ekonomicky stabilní a úspěšnou.

Hlavními subjekty zahraničně obchodních vztahů jsou firmy, které se zabývají vývozy nebo dovozy zboží a služeb, a také stát. Ten zastává funkci regulační, dohlíží na samotnou realizaci obchodních činností a zároveň koordinuje hospodářské vztahy s ostatními zeměmi z důvodů ochranných, kdy se snaží udržet a chránit chod domácí ekonomiky, a také z důvodů fiskálních. To se týká převážně úhrady cel a dalších poplatků, které představují příjem státního rozpočtu (Fojtíková 2009).

Zvyšování zisků je jeden z hlavních cílů firem, a proto neustále hledají nové trhy. V případě nasycení domácího trhu se snaží vstupovat na trhy v okolních zemích a rozšiřovat tak pole svého působení. Tyto společnosti přemísťují či zakládají výrobu v oblastech, kde je to pro ně nejvýhodnější z hlediska levnějších vstupních surovin a materiálů. Stát se prostřednictvím vnějších obchodních činností snaží zajistit ekonomickou rovnováhu. Vnější rovnováha země je zachycena ve vyrovnané platební bilanci a zajišťuje ji také stabilita devizového kurzu. Vnitřní rovnováha je ovlivňována zahraničním obchodem nepřímo (Fojtíková 2009) (Juneja 2022).

1.1 Historie mezinárodního obchodu

Mezinárodní obchod má bohatou historii. Dnes je již nedílnou součástí mezinárodní dělby práce a vnějších vztahů jednotlivých civilizací, které mezi sebou obchodují. Potřeba této výměny nejrůznějších komodit existuje kvůli rozdílům v dostupnosti zdrojů a kvůli komparativním výhodám. Za hlavní faktory neustálého rozvoje světového obchodu můžeme označit vývoj nových technologií v oblasti výroby či komunikace, dopravy a inovací ve všech odvětvích, díky nimž se otevírají hranice globalizaci. V dnešní době tak najdeme jen málo zemí, které dovedou být soběstačné (Juneja 2022).

V dávných dobách již docházelo k výměně zboží nejen mezi jednotlivými zeměmi, ale také napříč kontinenty. Ať už se jednalo o textilie, potraviny, drahé kovy nebo umělecké předměty, obchod se realizoval nejen po pozemních cestách, ale převážně po těch námořních. V dnešní době jsou každému známy historicky nejvýznamnější obchodní trasy, mezi které se řadí Hedvábná či Jantarová stezka.

Již při vzniku prvních státních útvarů docházelo k rozdílům ve zvládnání životních potřeb. Každý z nich byl schopen díky surovinám nacházejícím se na jejich území zhotovit potřebné nástroje a komodity k uspokojení těchto potřeb. Žádný z nich však neměl veškeré prostředky k tomu, aby je zvládl uspokojit všechny. Tato skutečnost motivovala jednotlivé producenty ke směně zboží za jiné, zejména pak za potraviny. Postupem času se začaly objevovat i určité vynálezy, o které měly zájem i jiné státní jednotky. V takovém případě existovaly dvě možnosti, jak získat suroviny a zboží, které se na konkrétním území vůbec nevyskytovalo, nebo nebylo v dostatečné míře k dispozici: obchod nebo válka.

Primitivní obchod se uskutečňoval prostřednictvím výměny jednoho zboží za druhé, což dnes nazýváme kompenzací, v angličtině je pak tato směna nazývána barter. Tato forma výměny se ale postupně s rozvojem mezinárodního obchodu stávala brzdou. Vznikla proto myšlenka vytvořit nějaký všeobecný ekvivalent, který by obchodníci za své produkty dostávali. Z počátku se mohlo jednat o zboží s trvalou poptávkou, jako jsou vzácné kovy, zlato a stříbro a ve střední Evropě pak také jantar. Neustálý rozvoj světového obchodu vedl k zavedení všeobecného ekvivalentu v podobě peněz, později se začaly používat i směnky (Svatoš 2009).

Rozvoj obchodu v moderní podobě nastal během antického období, kdy se oddělilo zemědělství od řemeslné výroby. Hlavními obchodními centry byly Egypt, Indie, Řecko a Řím. Obchodovalo se zde například s olejem, vínem, železem, kořením i otroky. Avšak závislost na jejich práci dlouhodobě zpomalovala hospodářský vývoj antických státních celků a postupně tak docházelo k jejich zániku (Štěřbová 2013).

V období středověku se utvářely stálé obchodní stezky, na nichž se obchodovalo s tradičními předměty, zejména se zrním, jantarem, stříbrem, kořením, železem či hedvábím. Velmi důležitým podnětem pro rozvoj světového obchodu byly zámořské objevy a rozvoj přístavních měst na počátku novověku. Díky průmyslové revoluci, a hlavně vynalezení parního stroje, lokomotivy a později i objevení elektřiny, a také pokrokům v budování infrastruktury (zejména silnic a modernizaci přístavů či železnic), docházelo k rozkvětu mezinárodní dělby práce (Svatoš 2009) (Štěřbová 2013).

Během obou světových válek byl mezinárodní obchod nejen deformován, ale i utlumen. Ten byl způsoben hlavně koncentrováním účastníků válečného konfliktu na získání zbraní, munice a potravin. Po první světové válce trvalo až 5 let, než se válečná opatření zrušila a obchod se vrátil do starých kolejí. Díky vědecko-technické revoluci, která přišla velmi brzy po skončení druhé světové války, se urychlila nejen mezinárodní spolupráce, ale pochopitelně i vzájemné soupeření světových ekonomických, vojenských a politických celků. Do tohoto revolučního období spadají kosmické objevy, rozvoj telekomunikací a také využívání nukleární energie (Svatoš 2009) (Juneja 2022).

Současné období je vyznačováno především globalizací hospodářských a společenských procesů. Široce se využívají informační a telekomunikační technologie a utváří se mezinárodní hodnotové řetězce, které umožňují rozdělení výroby zboží a služeb mezi více zemí (Svatoš 2009). Průmyslové výrobky a komodity včetně paliv stále patří k hlavnímu předmětu světového obchodu. Nejdůležitějšími obchodními centry se staly Spojené státy americké, Německo, Japonsko, ale postupně i více zemí z asijské oblasti. Mezi tato centra se jednoznačně řadí i regionální integrační uskupení, která se neustále rozvíjejí, především v Evropě. Zde se státy seskupily do tzv. Evropského společenství, ze kterého později vznikla dnešní Evropská unie.

Moderní doba ale přináší i negativa, kterým se občas nelze vyhnout. Jedná se o světové ekonomické krize, jako například v roce 2008. V současné době svět pro změnu čelí pandemii tzv. koronaviru (Štěrbová 2013).

2. Základní typy zahraničně obchodní politiky

Jak již bylo zmíněno v předcházející kapitole, podle současného scénáře rozvoje a fungování světového obchodu existuje málo zemí, které by si mohly dovolit zůstat izolovány od zahraničního obchodu a nebýt jeho účastníky. Vlastně se dá říci, že žádná země není prakticky schopná zůstat soběstačná a pro každou je realizace mezinárodního obchodu důležitá. Při otevírání svých ekonomik globální konkurenci musí ale postupovat ostražitě, aby nedošlo k ohrožení domácího hospodářství a chráněných průmyslových odvětví. Jednotlivé země tato opatření praktikují a řídí skrz obchodní a celní politiku. Ty tvoří zahraničně obchodní politiku, která upravuje přístup dané země k mezinárodnímu obchodu (Juneja 2022).

Zahraněně obchodní politiku každý autor definuje trochu jinak a používá pro ni i jiné výrazy. Fojtíková ji ve své publikaci charakterizuje takto: [s. 4-5] „*Zahraněně obchodní politiku lze definovat jako souhrn zásad a opatření, jež stát provádí v oblasti zahraničního obchodu s použitím obchodně politických nástrojů. Tato politika spolu s dalšími významnými politikami (fiskální, měnovou, sociální aj.) je hlavním nástrojem hospodářské politiky státu.*“ Tyto nástroje umožňují státu působit na stav své ekonomiky ve snaze dosáhnout cílů, které si stanovila.

Historický vývoj obchodní politiky vymezil dva základní směry zahraničně obchodní politiky, které může stát realizovat. Jedná se o liberální přístup a protekcionismus. V praxi se však s těmito dvěma směry ve své čisté podobě téměř nesetkáme, obchodní politiky jednotlivých států jsou spíše jakýmsi kompromisem mezi ochranou domácího hospodářství a otevřením ekonomiky zahraničním vlivům. To, zda se jedná více o liberální nebo protekcionistickou obchodní politiku, závisí na řadě faktorů a jejich projevech z historického hlediska. Oba tyto přístupy ekonomice přinášejí své výhody i nevýhody, je tedy důležité sledovat jejich poměr. Proto by měl stát při prosazování jednoho či druhého směru zvažovat jeho dopady na ekonomickou i sociální sféru, a to jak z krátkodobého, tak i z dlouhodobého hlediska (Štěrbová 2013).

2.1 Liberální obchodní politika

Hlavní podstata liberalismu spočívá v postupném odstraňování překážek, které brání v obchodování a ve volném pohybu zboží a služeb. Jednotlivé sektory vnitřního trhu se tak otevírají zahraniční konkurenci a dochází až k úplnému odstranění podpor státu ve všech oblastech ekonomiky. Cílem tohoto procesu je dosažení volné zahraničně obchodní směny zboží a služeb bez vládních zásahů. Stát provádí opatření podporující liberální obchodní politiku na úrovni národní nebo mezinárodní, kde jsou iniciátory mezinárodní organizace, jako např. Světová obchodní organizace (WTO). Díky těmto zásahům se zvyšuje objem obchodování mezi jednotlivými zeměmi a přispívají tak k růstu světového obchodu (Fojtíková 2009) (Štěrbová 2013).

První teoretický základ volného obchodu se objevuje na území Francie již v 18. století. Více se jím však zabývali fyziokraté v Anglii, zejména autoři klasické ekonomické teorie Adam Smith a David Ricardo. Smith ve svých dílech prosazuje myšlenku nezbytnosti volného obchodu, jelikož umožňuje zapojení se do mezinárodní dělby práce. Její význam chápal jako nástroj vedoucí ke zvyšování bohatství národa, a to prostřednictvím teorie absolutní výhody. Podle ní se má každá země zaměřit na výrobu produktů, které umí vyrobit nejlevněji, tedy s absolutně nejnižšími náklady vynaloženými na práci než v jiných zemích. Ricardo tuto myšlenku rozvedl ještě dále a mezinárodní obchod považuje za oboustrannou výhodu i pro takové země, které nedisponují u žádného svého výrobku absolutní výhodou, a musely by tedy veškeré produkty dovážet. Proto je pro ně výhodnější orientovat svou výrobu a export na produkty s nejmenší absolutní výhodou a získávají tak při jejich výrobě výhodu komparativní. Druhá země se zaměří na produkci a vývoz zboží, u kterých je výhoda v nižších nákladech největší (Fojtíková 2009) (Kalínská 2010).

Již mnohem dříve před zformulováním jakékoli koncepce liberální politiky docházelo k obchodování mezi dvěma a více zeměmi. Z prvních mezinárodních obchodních smluv vyplývalo, že jednotlivé země při uzavírání obchodů usilovaly spíše o spolupráci než vytváření překážek, které by vzájemnému obchodování bránily (Fojtíková 2009).

O liberálním přístupu lze obecně říci, že vede k pronikání zahraničních vlivů na domácí produkci a výrobovou strukturu, dochází k jejím změnám a zvyšuje se konkurence na domácím trhu. Liberalismus s sebou přináší ale i určitá negativa, která mají výrazný

dopad na domácí ekonomiku. Pokud se stát stává více závislým na dovozech zahraničních výrobků, ekonomika je příliš zranitelná a domácí trh tak může být ovládán monopolním zahraničním dovozcem (Štěřbová 2013).

2.2 Protekcionismus

Protekcionismus neboli ochranářství je opakem liberální obchodní politiky. Domácí výrobci jsou chráněni před vnějšími vlivy a konkurencí, a jelikož ji určuje stát, není nikdy objektivní. Ten provádí intervenční opatření buď v podobě importních omezení, nebo se zaměřuje na přijímání opatření podporující vývoz určitých komodit. Jak již bylo zmíněno ve druhé kapitole, obchodní politika státu je jakýmsi kompromisem mezi těmito dvěma směry, a proto protekcionistická opatření nemohou eliminovat všechny negativní důsledky způsobené jejich zavedením. Obecně lze konstatovat, že v krátkodobém měřítku mohou mít tato opatření kladný účinek na domácí ekonomiku, dlouhodobý vývoj je pak spíše negativní. Domácí výrobci ztrácejí svou konkurenceschopnost, produkce z hlediska technologií postupně zaostává a ceny mohou být nepřiměřeně vysoké. Ani v tomto případě však nelze jasně určit, zda protekcionistická opatření mají pozitivní nebo negativní účinky. Obecně lze tvrdit, že tento přístup obchodní politiky vede k zachování výrobní struktury, k potlačení konkurence na domácím trhu, k pomalému technickému rozvoji, k vyšším výrobním i spotřebitelským cenám nebo k vyloučení závislosti státu na zahraničních zdrojích. Tato posouzení však závisí na dalších konkrétních ekonomických faktorech a souvislostech (Fojtíková 2009) (Štěřbová 2013).

2.3 Nástroje obchodní politiky

Každá obchodní politika v sobě zahrnuje nejrůznější soustavy obchodně politických nástrojů a opatření, jejichž prostřednictvím stát prosazuje jeho záměry týkající se obchodních vztahů se zahraničím nebo podnikatelského prostředí v domácí ekonomice.

Existuje několik možností, jak tyto nástroje členit. Dvěma základními skupinami jsou nástroje podporující export a nástroje pomáhající k ochraně vnitřního trhu dané země. Z hlediska jejich funkce se dělí na nástroje tarifní a netarifní.

Historicky starší kategorizace nástrojů obchodní politiky je pak jejich rozdělení na nástroje autonomní a smluvní (Štěrbová 2013).

2.3.1 Tarifní nástroje

Jednotlivé státy či ekonomické celky, které prosazují obchodní politiku zaměřenou na ochranu vnitřního trhu před vlivy vnějšího prostředí, využívají tarifní i netarifní nástroje protekcionistického charakteru. První skupina opatření byla v minulosti nejvíce aplikována v obchodě s průmyslovým zbožím, naopak domácí zemědělské trhy byly chráněny netarifními opatřeními. V souvislosti s globalizačními procesy a s posilováním významu smluvních nástrojů ve světové ekonomice se postupně tyto nástroje omezují.

Za nejvýznamnější tarifní opatření politiky protekcionismu lze jednoznačně považovat clo. Tento pojem má své kořeny již ve středověku, v podobě mýtného. Pod tímto pojmem si lze představit určitou peněžitou částku, kterou vybírá stát za zboží při překročení určitých geografických či komerčně významných míst a postupem času za překročení celních hranic státu či ekonomického celku. Prvotní význam celních poplatků spočíval hlavně v příjmu do státní pokladny, až postupem času a vývojem mezinárodní dělby práce bylo vybíráno i za jiným účelem. Clo se s rozvojem světového obchodu stávalo hlavním nástrojem pro ochranu domácího trhu. Stát v rámci svých ekonomických i politických zájmů uvalil na dovážené zboží celní povinnost, to se tak stávalo dražším a pro domácí producenty bylo snadnější konkurovat výrobkům ze zahraničí (Fojtíková 2009) (Kalínská 2010).

Existuje několik základních skupin, do kterých lze cla rozdělit podle způsobu jejich využití v rámci zahraničně obchodní politiky:

- Členění podle účelu – z tohoto hlediska se cla člení na fiskální a ochranné. Fiskální funkce spočívá v získávání finančních prostředků, které jsou příjmem státní pokladny. Zdražováním dováženého zboží a omezováním jeho přístupu na domácí trh ve formě celních poplatků plní clo funkci ochrannou.
- Členění podle stupně regulace – v této kategorii se clo člení na autonomní a smluvní. Smluvní clo je stanoveno na základě dvoustranných nebo vícestranných smluv o poskytování celních výhod. Pokud však daná země nemá se zemí dovozce

uzavřeny smluvní závazky a není členem nějaké mezinárodní obchodní organizace (např. WTO), neplyne jí tedy povinnost clo regulovat, jedná se o autonomní rozhodnutí státu (autonomní clo).

- Členění podle směru pohybu – v tomto případě jde o clo dovozní, vývozní a tranzitní. Z důvodu ochrany domácího trhu se nejčastěji používá dovozní clo. Za účelem podpory domácí produkce stát volí cla vývozní. Ta se týkají především vývozu surovin nebo polotovarů. Tranzitní cla jsou díky postupnému rozvoji mezinárodní dopravy od roku 1921 zrušena (Fojtíková 2009).

2.3.2 Netarifní opatření

Netarifní opatření v mezinárodní obchodu využívají státy, které aplikují obchodní politiku ve formě protekcionismu. Mají za úkol ztížit vstup zahraničních konkurentů na domácí trh a zabránit tak nekalým obchodním praktikám z jejich strany. Tato skupina opatření se vyvinula jako doplněk opatření tarifního, dnes však jejich význam převyšuje celní nástroje. Netarifními nástroji se rozumí různorodá politická opatření (kromě cel a celních kvót), která nějakým způsobem ovlivňují mezinárodní obchod a jsou přijímána vládou dané země. K těmto opatřením však neustále přibývají nová, ať už s přímými či nepřímými dopady na mezinárodní obchod země, a proto není jednoduché sestavit jednotný obecný seznam netarifních překážek, které vlády různých států uplatňují (Kalínská 2010) (OECD 2022).

Netarifní nástroje se nejčastěji vyskytují ve formě množstevního omezení, které je prováděno prostřednictvím dovozních nebo vývozních kvót. V okamžiku, kdy dojde k dosažení kvóty, je dovoz produktů do dané země zakázán. Aby mohl výrobce dále pokračovat v dovozu svých výrobků, potřebuje si obstarat licenci. Ta mu je udělena státem, do kterého chce dovážet, při složení kauce. Tento proces pochopitelně funguje obdobně i v případě vývozních kvót.

Za další běžná netarifní opatření lze označit technické překážky. Dovážené zboží musí splňovat konkrétní technické předpisy a normy, zejména v otázce kvality, balení výrobků, hygienických předpisů nebo prokázání původu zboží a jiné certifikace. Tato opatření stát ve své politice uplatňuje opět z důvodu ochrany a zvýhodnění domácího zboží před zahraničním.

K posílení konkurenceschopnosti domácích výrobců přispívají také státní zásahy v oblasti fiskální a devizové politiky. Tato opatření souvisejí s omezením transferu kapitálu, s devizovou regulací, daňovými zásahy aj. Různých forem státních zásahů existuje mnoho a jejich sjednocení do konkrétního seznamu je složité, jak již bylo zmíněno (Fojtíková 2009).

Podle analýz užití netarifních politických opatření v jednotlivých zemích, které prováděla Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), se tyto nástroje používají především v obchodě se zemědělskými produkty, chemikáliemi, strojírenskými výrobky, surovinami a v potravinářství. Z hlediska regionálního jsou pak nejvíce využívána ve státech východní Asie a v Evropě (Kalínská 2010).

3. Obchodní politika Evropské unie

Již při svém vzniku předchůdce Evropské unie, tehdy Evropské hospodářské společenství (EHS), propagoval myšlenku o vybudování společné obchodní politiky. Prvním krokem byla dohoda o vytvoření celní unie, na jejímž základě bude postupně utvářen společný trh. Podepsání Římské smlouvy mělo za následek zrušení všech restrikcí v mezinárodním obchodě. Smlouva o EHS poté upřesnila zásady obchodní politiky. Mezi ně patří úplné odstranění cel a ostatních obchodních překážek mezi členskými zeměmi, vůči třetím zemím pak bude uplatňována jednotná celní a obchodní politika, včetně vytvoření jednotného celního sazebníku.

Pro společnou obchodní politiku EU jsou s ohledem na její dosavadní vývoj charakteristické tyto základní principy:

- existence jednotného celního sazebníku se společnými tarify, které jsou uplatňovány na dovoz zboží ze třetích zemí,
- společné instituce EU uzavírají mezinárodní obchodní dohody,
- společný postoj v otázce liberalizace světového obchodu,
- obchodní ochranná opatření uplatňována vůči dumpingovým a subvencovaným dovozům ze třetích zemí,
- zavedení jednotných pravidel v oblasti preferenčního systému (Fojtíková a Lebiezík 2008).

Společná obchodní politika patří mezi oblasti, ve kterých Evropská unie dosáhla jako celek nejvyššího stupně integrace. Tato skutečnost se projevuje zejména tím, že všech 27 členských států přeneslo veškeré pravomoci v obchodní sféře na orgány EU, která tak při jednáních s třetími zeměmi vystupuje jako samostatný subjekt. Na základě návrhů Komise vykonává úlohu rozhodujícího orgánu Rada EU. Jejím prostřednictvím tak přijímá právní předpisy v obchodních záležitostech a uzavírá mezinárodní obchodní dohody Evropská unie, nikoliv členské státy jako jednotlivé subjekty. Díky společné obchodní strategii a vlivu na jednotlivé obchodní politiky členských států vystupuje EU ve světě jako jeden subjekt, a má tak v záležitostech globálního obchodu silnou pozici.

Patří totiž mezi jeho nejvýznamnější iniciátory a je mnohem intenzivněji zapojena jak do dovozu/vývozu zboží a služeb, tak i do oblasti zahraničních investic než její konkurenční velmoci (Fojtíková a Lebiezík 2008) (Evropská rada 2020).

Ačkoliv členské státy přenesly pravomoci na orgány EU, k pasivnímu podřizování těmto nařízením nedochází. Rada EU sice schvaluje důležité právní akty, jednotlivé státy tu však přímo zastupují ministři příslušných rezortů v dané zemi. Jejich prostřednictvím tak mohou státy ovlivňovat schvalovací procesy (Fojtíková a Lebiezík 2008).

3.1 Jednotný trh

Hlavním cílem západoevropských států, které tvořily Evropské hospodářské společenství, bylo zejména vybudování společného trhu, který je zakotven v Římské smlouvě (podepsána v roce 1957). V rámci společenství by tak došlo k zajištění užší spolupráce, liberalizace pohybu zboží a služeb, zvýšila by se konkurence mezi členskými státy ale také v rámci světového obchodu, prohloubila by se kooperace a specializace výroby a vše by tak vedlo ke zvýšení efektivnosti. Tento úkol však nebylo tak snadné zrealizovat.

Původní plán spočíval v dovršení jednotného trhu do dvanácti let, tedy do konce roku 1969. Ten byl však shledán neschůdným. I přesto, že byla během tohoto transformačního období odstraněna cla a kvóty ve vzájemném obchodě a byl zaveden společný celní sazebník pro obchod s třetími zeměmi, volnému obchodování stále bránila především existence odlišných technických norem a předpisů v jednotlivých členských zemích. Pohyb zboží se na hranicích států stále kontroloval. Podnět ke změně stávající situace vyvolala tzv. Cecchiniho zpráva dokumentující hospodářské ztráty ve výši až 6,5 % HDP, které byly zapříčiněny nedokončeným vnitřním trhem. Změna nastala přijetím Jednotného evropského aktu (1987). Program vnitřního trhu se tak nevztahoval pouze na volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu, ale týkal se i otázek v sociální oblasti, ochrany životního prostředí, výzkumu a vývoje, a do budoucna také hospodářské a měnové unie.

Za rok „dovršení“ vnitřního trhu lze považovat rok 1993, kdy byla přijata také Maastrichtská smlouva. Proces utváření jednotného trhu je však stále v pohybu, jelikož trh musí neustále sledovat a reagovat na změny zvenčí (např. globalizace, klimatické změny, dopady hospodářských krizí, politické změny aj.) a vnitřní (např. demografické změny, legislativa aj.) (Urban 2021) (Cihelková a Jakš 2004).

Součástí společné obchodní politiky je pochopitelně i ochrana unijního trhu. Základním nástrojem je clo, které se opírá o jednotný celní sazebník. Celní sazebník obsahuje kombinované nomenklatury dováženého zboží, celní sazby, podklady pro vyměřování cel, preferenční sazby obsažené v dohodách a další sazební opatření, které vytvářejí návody, jak aplikovat clo jako ochranný nástroj (Kalínská 2010).

Antidumpingová opatření představují další skupinu nástrojů tržní ochrany. Ta mohou být uplatněna na žádost příslušného průmyslového odvětví v případě, že hrozí jeho poškození ze strany dovozců. Uvalení antidumpingového cla má za následek dočasné zhoršení přístupu určitého dovozu z určité země nebo od určitého dodavatele na trh EU (Kalínská 2010) (Cihelková a Jakš 2004).

3.2 Vliv EU na zahraničněobchodní politiku ČR

Vstup České republiky do Evropské unie s sebou nesl mnoho očekávání, zejména v oblasti zahraničního obchodu. Stát se členskou zemí však znamenal ztrátu suverenity v oblasti obchodní politiky vůči ostatním, nejen členským zemím. Každý stát svým zapojením do Unie přijímá a podřizuje se jejím legislativním pravidlům, a to nejen v oblasti vnitřního trhu.

Ztráta suverenity tkvěla zejména v přenesení části zákonodárné iniciativy vlády na Evropskou komisi a rozhodovací pravomoci parlamentu na Radu EU a Evropský parlament. Došlo také k ukončení užití smluv s Evropským společenstvím a všech mezinárodních dohod se třetími zeměmi, které byly v rozporu s členstvím v EU, a Česká republika se stala smluvní stranou mezinárodních dohod, které EU uzavřela s třetími zeměmi (Fojtíková a Lebiezík 2008).

Stejně jako zahraničně-obchodní politika každé země i obchodní politika ČR zahrnuje strategické cíle, teritoriální orientaci i konkrétní podporu vývozu. I když existuje společná obchodní politika EU, každý členský stát se nadále autonomně prosazuje v oblastech, ve kterých si zachoval své kompetence se aktivně podílet na svém ekonomickém vývoji. Podílejí se však i na tvorbě společné obchodní politiky a snaží se v ní prosazovat své zájmy. Ty se mohou velmi lišit a konečná podoba obchodně-politických opatření EU je tak založena na celé řadě kompromisů. Česká republika svou obchodní politiku vytváří na základě mezinárodních smluv a závazků. Jedná se hlavně o dohody s WTO a o dohody, které vyplývají z členství v EU (Kalínská 2010).

3.2.1 Obchod ČR s členskými zeměmi EU

Po vstupu do EU v roce 2004 získala Česká republika přístup na její vnitřní trh. Stala se součástí celní unie a odpadly tak překážky, které bránily rozvoji českého zahraničního obchodu. Byla zrušena cla, technické překážky či poplatky. České zboží se tak může volně pohybovat po celém prostoru vnitřního trhu EU, stejně jako výrobky ostatních členských států. Díky vzájemné otevřenosti ekonomik a trhů se zvyšuje i konkurenceschopnost českých firem. Jak již bylo zmíněno dříve, v rámci jednotného vnitřního trhu je aplikována společná obchodní politika EU.

3.2.2 Obchod ČR vůči třetím zemím

I když členství České republiky v EU znamenalo se formálně zřítí práva realizovat samostatnou obchodní politiku vůči třetím zemím, nerezignovala tím na prosazování svých zájmů na jejich trzích. Připojením k celní unii uplatňuje na dovozy a vývozy z a do třetích zemích jednotná opatření, která jsou závazná pro všechny státy Evropské unie. V oblasti úprav celních sazeb, uzavírání preferenčních dohod, které se týkají obchodu zbožím a službami, obchodních aspektech duševního vlastnictví, vývozní politice, ochranných opatření obchodu či sjednocování liberalizačních opatření, je obchodní politika založena na jednotných principech. Všemi prostředky, které má EU k dispozici, usiluje o zajištění výhodného přístupu zboží vyrobeného v rámci unie na trhy třetích zemí.

Zároveň svůj trh otevírá zahraničním výrobkům a důkladně dohlíží na dodržování mezinárodních pravidel obchodu, případně přijímá opatření na jejich ochranu (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2012).

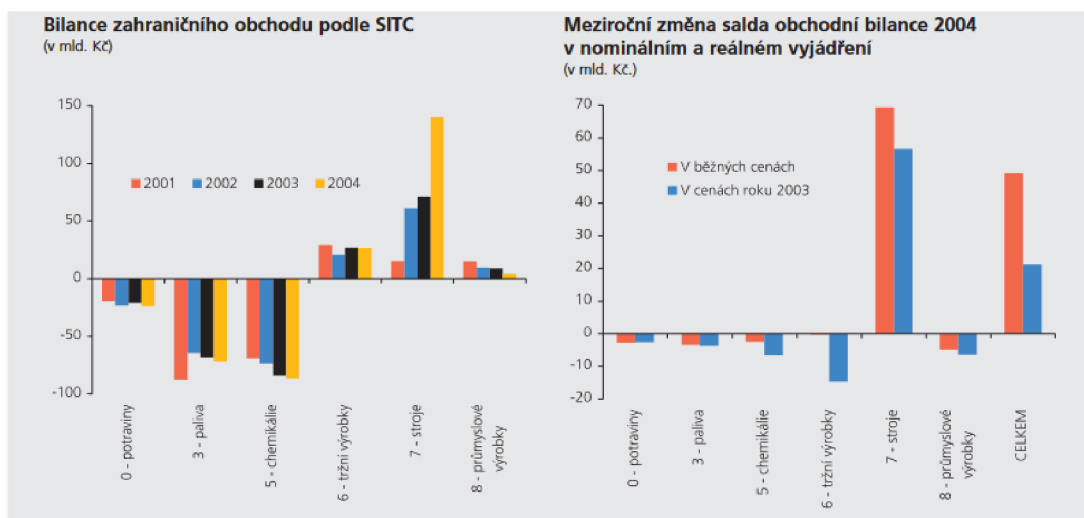
3.3 Zahraniční obchod v prvním roce po vstupu ČR do EU

Příznivé podmínky pro vývoj české ekonomiky lze spojovat nejen se samotným vstupem na jednotný trh EU, ale také s hospodářským vývojem v zahraničí, který se začínal zlepšovat zejména v Evropě. I když byla před připojením ČR k Unii vznesena i jistá rizika, po vstupu se projevily spíše šance, což se potvrdilo například výrazným růstem zahraničního obchodu. Pro vnitřní trh a spotřebu byla také důležitá obnova vývoje cestovního ruchu, který s sebou přinesl růst devizových příjmů. V roce 2004, stejně jako v předešlých letech, se dále zvyšoval podíl nadnárodních společností na vnitřním trhu země.

Zahraniční obchod v tomto roce dosáhl maximálních výsledků, obrat v druhé polovině roku vzrostl o 22,7 %, což bylo způsobeno právě vstupem do EU v květnu téhož roku. Zboží bylo do České republiky dováženo ze všech teritoriálních oblastí vyspělých tržních ekonomik (Anon. [b.r.]). Své obchodní vztahy se ČR snaží prohlubovat především se sousedními státy. Hlavním obchodním partnerem je Německo, které se na celkovém obratu v roce zahraničního obchodu v roce 2004 podílelo 33,8 %. Obchodní bilance se pohybuje se členskými státy EU (až na výjimky) v kladných číslech. Naopak s Čínou či Ruskem setrvává v číslech záporných. I tak zůstala obchodní bilance, poprvé ve své historii, v přebytku a v roce 2005 činila více než 40 mld. Kč (Fojtíková a Lebieczik 2008). Od této doby se obchodní bilance České republiky dlouhodobě pohybuje v přebytku, výjimku představují krizová léta 2008-2009.

Saldo obchodní bilance dosahovalo kladných hodnot, díky rychlému obratu zahraničního obchodu zejména ve vývozu zboží. K nejvyššímu růstu zahraničního obchodu docházelo především během prvních šesti měsíců po vstupu do EU, kdy růst vývozu přesáhl hodnotu 30 % a dovoz dosáhl zlepšení téměř o 26 %. K této skutečnosti přispívala zejména rostoucí zahraniční poptávka po českém zboží a byl také očekáván další globální hospodářský růst. Těchto příznivých hodnot však nedosahovaly všechny komoditní skupiny obchodní bilance.

Jak je patrné z grafu č. 1 níže, nejvýraznější zlepšení způsobila zejména komoditní skupina 7, do které spadají stroje a dopravní prostředky, elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče a dále stroje a zařízení, která se běžně využívala v oblasti průmyslu. Tyto komodity tvoří hlavní vývozní, ale i dovozní položku. Největší zásluhu na této skutečnosti má působení automobilových společností (např. Škoda Auto) na českém trhu (Fojtíková a Lebiezík 2008).

Obrázek 1: Bilance zahraničního obchodu
zdroj: ČNB

Prohlubování schodku minerálů a paliv, kde došlo k propadu o 21,6 mld. Kč v důsledku zvyšujících se cen ropy a zemního plynu, působilo na zlepšování celkové bilance negativně. Tato závislost na nákupu surovin v podobě ropy a zemního plynu je příčinou dlouhodobého schodku se zeměmi mimo EU. Ostatní obchodní skupiny nebyly pro meziroční změny sald příliš významné. Na celkovém obratu se však podílely ve sledovaném období téměř z poloviny. Vstup do EU měl však i negativní dopady, především na skupiny zemědělských a potravinářských komodit, jejichž obchod byl změnami celních opatření zasažen nejvíce.

Přímý dopad začlenění ČR mezi státy Evropské unie nebyl pro zlepšování obchodní bilance zásadní. Pozici nejefektivnějšího činitele stále zaujímaly kladné efekty z přílivu přímých zahraničních investic. Za významnější lze označit zařazení ČR do společenství vyspělých tržních ekonomik Evropy. Právě k této skutečnosti se může vztahovat i významnější přesun výroby ze západní Evropy na naše území, který také výrazně přispíval ke zlepšování salda zahraničního obchodu České republiky (Česká národní banka 2005).

4. Vývoj zahraničního obchodu ČR v dalších letech

Následující podkapitoly o vývoji zahraničního obchodu České republiky budou rozděleny podle delších časových období, a sice na etapy po pěti letech.

4.1 Období mezi lety 2006–2010

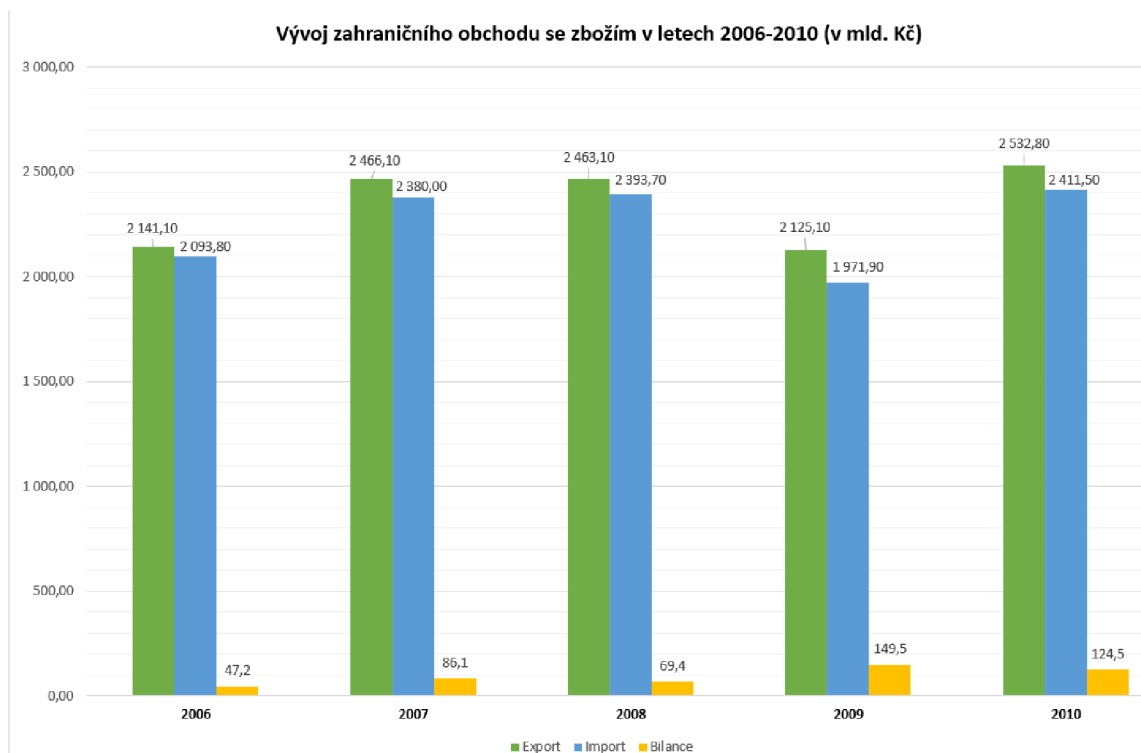
Za nejvýznamnější rok z hlediska zahraničního obchodu lze jednoznačně považovat rok 2007. V tomto roce bylo dosaženo nejlepších výsledků v rámci zahraničního obchodu, a to za celou dosavadní dobu existence samostatné České republiky. Historicky v tomto roce dosáhl export i import nejvyšších hodnot.

4.1.1 Zahraniční obchod a bilance

Oproti prvnímu roku členství v EU se tempo růstu vývozu i dovozu zvyšovalo. Již v prvním čtvrtletí roku 2006 dosáhlo téměř na hranici 20 %. Příčinou rychlejšího růstu obou těchto ukazatelů bylo posílení české měny vůči americkému dolaru (USD) i euru (EUR). Celková hodnota obrátu zahraničního obchodu činila 4 234,9 mld. Kč (Český statistický úřad 2007). Bilance zahraničního obchodu se opět nacházela v přebytku, konkrétně činila 47,2 mld. Kč.

Výsledky exportu, importu a celkové bilance zahraničního obchodu ve sledovaném období znázorňuje graf na obrázku č. 2 níže. Jsou zde k vidění jednotlivé hodnoty u sledovaných položek v každém roce, je zde patrný i jejich snížení či růst. Oranžová barva znázorňuje výsledky bilance ZO, která se od roku 2006 zvyšovala. Výraznější pokles přišel v období světové ekonomické krize, jejíž následky se na bilanci nejvíce projevíly v roce 2010, kdy klesla na hodnotu 124,5 mld. Kč.

Následně jsou interpretovány meziroční změny v jednotlivých letech. Informace o teritoriální a komoditní struktuře poskytuje podkapitola 4.1.3, která následuje.

Obrázek 2: Vývoj zahraničního obchodu se zbožím v letech 2006-2010
 Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

Dynamika hospodářského růstu přispěla k tomu, že se Česká republika v roce 2007 zařadila mezi ekonomiky, které se považovaly za nejrychleji rostoucí v Evropě. Česká ekonomika meziročně vzrostla o 6,5 %. Saldo zahraničního obchodu se nadále příznivě vyvíjelo a dosahovalo kladných hodnot, což bylo zapříčiněno převážně rozšiřujícím se obchodem s Evropskou unií. Za leden až prosinec roku 2007 dosáhla celková obchodní bilance hodnoty 86,1 mld. Kč, což představuje nejlepší roční výsledek od vzniku České republiky v roce 1993 (CzechTrade 2008).

Rok 2008 nezaznamenal z počátku roku výraznější změny v hodnotách celkové obchodní bilance. Objem exportu i importu jak v teritoriální či zbožové struktuře dosahoval poměrně stejných výsledků, dále se prohluboval deficit u kategorie minerálních paliv a rozhodující položkou pro kladnou celkovou bilanci byly nadále stroje a dopravní prostředky. Změny, které velmi výrazně zasáhly českou ekonomiku, se začaly více projevovat v roce 2009 (CzechTrade 2008).

Po období nepřetržitého ekonomického růstu došlo v následujícím roce k výraznému propadu. Celkový obrat zahraničního obchodu se snížil o 16 %, saldo však zůstalo

v kladných číslech. Výsledky obchodní bilance za rok 2009 byly ovlivněny několika faktory a událostmi, které se dotkly celé světové ekonomiky. Hlavním faktorem byla slabá zahraniční poptávka, kterou vyvolala světová finanční a ekonomická krize. Z hlediska České republiky se jednalo o tzv. importovanou krizi. Ta zasáhla českou ekonomiku v nejcitlivějším místě, a sice v její otevřenosti ve sféře zbožových a kapitálových toků. I přes opatření v zemích největších obchodních partnerů, kterými se snažily tento zásah mírnit, došlo k velkým propadům v objemech obchodů (Fiala 2018). O podrobnějším vývoji ekonomické krize a jejího dopadu na zahraničně-obchodní činnost České republiky informuje podkapitola 4.1.2.

V roce 2010 se výkonnost české ekonomiky meziročně zlepšila. Opětovný růst byl evidován i u zahraničního obchodu. Jeho obrat se v tomto roce zvýšil o necelých 20 % a jeho hodnota dosahovala 4 944,3 mld. Kč. Export se meziročně zvýšil o 17,7 %. Hodnoty dovozu byly v tomto roce podobné jako u vývozu, dosáhl meziročního zvýšení o 20,3 % (Český statistický úřad 2011).

4.1.2 Ekonomická krize 2008-2009

Za hlavní příčinu světové finanční a ekonomické krize byl označen byznys s hypotékami ve Spojených státech amerických. Hypoteční společnosti začaly poskytovat úvěry i klientům, kteří měli špatnou úvěrovou minulost, a tudíž se daly očekávat problémy s jejich splácením. Vše vyvrcholilo v září 2008, kdy jedna z největších investičních bank v USA Lehman Brothers ohlásila bankrot. V závislosti na to začaly výrazně padat americké akcie v obavě, že dojde k zasažení celého finančního sektoru. Tyto obavy byly oprávněné, neboť se ve Spojených státech hypoteční úvěry převáděly v balících na obchodovatelné cenné papíry, což znamenalo těsné propojení s americkými i zahraničními finančními trhy. Řada zemí po celém světě se potýkala s propadem hospodářského růstu a zvyšující se nezaměstnaností. Zasažena byla i eurozóna, tzv. dluhovou krizí, kdy několik zemí bylo nuceno požádat EU o finanční pomoc (Fiala 2018).

V říjnu 2008 čtyři největší země EU (Francie, Německo, Velká Británie a Itálie) uzavřely na summitu v Bruselu dohodu o záchranném plánu pro finanční sektor. Ten spočíval v uvolnění více než 2 bilionů EUR na podporu bank, které byly krizí ohroženy. Členové

unie také mohou překračovat limity rozpočtových deficitů. O měsíc později se pak v recesi ocitla celá ekonomika Evropské unie i eurozóny.

V červnu následujícího roku se pak česká ekonomika oficiálně dostala do recese. Vymanění ze stavu recese se ekonomika EU i Spojených států dočkala ke konci roku 2009. Dozvuky světové krize se však projevovaly i v dalších letech. Evropská unie v roce 2010 opět vykazovala růst HDP, ekonomika jako taková však opět zpomalovala a o dva roky později se dostala do minusu. V roce 2013 navíc dosáhla vrcholu co se týče výše nezaměstnanosti (Fiala 2018). Jednotlivé ekonomiky členských států EU se podle odhadu Eurostatu měsíčně propadly o 5 %. V těchto státech klesla jak spotřebitelská, tak investiční poptávka. Největší vliv na českou ekonomiku a její zahraničně obchodní činnost měl zejména pokles ekonomiky Německa, které představuje nejvýznamnější trh pro české exportéry (CzechTrade 2008).

Mezi další negativně působící faktory patří nižší domácí poptávka a pokles průmyslové produkce na našem území. Ten zasáhl téměř všechna odvětví zpracovatelského průmyslu, což se negativně promítlo do celkového vývozu. Díky tomu se zvýšila i celková nezaměstnanost a dosahovala hodnoty 7,98 % (Fiala 2018) (CzechTrade 2008).

4.1.3 Teritoriální a komoditní struktura

Z teritoriálního hlediska došlo v roce 2006 k růstu salda zahraničního obchodu se členskými státy EU i s evropskými tranzitivními ekonomikami. S ostatními státy mimo EU (např. Čína, Kuba, Vietnam) a rozvojovými ekonomikami se saldo nacházelo v deficitu, který se více prohloubil. Klíčovou úlohu v zahraničním obchodu České republiky nadále zaujímaly státy EU, na celkovém exportu se podílely 83,9 % a na importu rovnými 70,0 %.

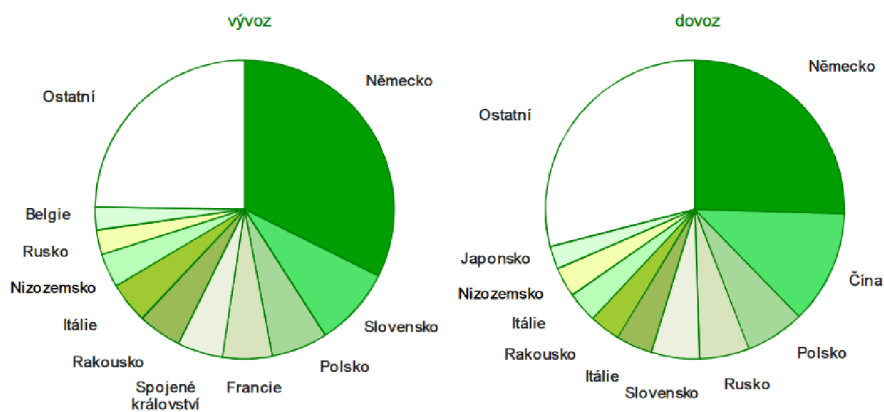
Co se týče komoditní struktury, ke zhoršení bilance došlo ve všech jejích třídách až na skupinu strojů a dopravních prostředků, kde byl naopak opět zaznamenán meziroční vzrůst. Dlouhodobý deficit udržuje Česká republika především v oblasti obchodu s minerálními palivy, který i v tomto roce zůstal největší (-138,9 mld. Kč). Druhou skupinou, která dosahovala vysokých záporných hodnot, byla bilance obchodu s chemikáliemi a příbuznými výrobky (Český statistický úřad 2007).

Na výše zmíněné výsledky zahraničního obchodu za rok 2006 působila řada faktorů, jak pozitivních, tak negativních. Pozitivní vliv přineslo docílení růstu průmyslové produkce, zejména ve výrobě dopravních prostředků a zařízení, strojů, elektrických a optických přístrojů a ve výrobě pryžových a plastických výrobků. Za další pozitivní faktor lze označit příznivý ekonomický vývoj ve státech EU. Nejvíce českou ekonomiku ovlivňuje vývoj té německé, jelikož je Německo pro Českou republiku dominantním obchodním partnerem. Podíl této sousední země na celkovém vývozu ČR se sice snížil v důsledku větší distribuce zboží do Francie, Itálie, Maďarska, Polska či Belgie, přesto Německu v roce 2006 připadla třetina vývozu (Český statistický úřad 2007). Mezi faktory s negativním dopadem na výsledek zahraničního obchodu lze zařadit směnné relace. Vývozní ceny klesly v průměru o 1 %, zatímco ceny za dovoz se o stejné procento zvýšily. Vyšší byly světové ceny průmyslových surovin a potravin, zejména rostoucí ceny ropy a zemního plynu negativně ovlivnily bilanci a přebytek byl tak výrazně snížen. Deficit zahraničního obchodu s Ruskem ovlivňuje především dovoz paliv a energetických zdrojů, s Čínou pak dovoz výpočetní techniky, telekomunikačního zařízení a elektrických zařízení, přístrojů a spotřebičů (Český statistický úřad 2007).

V roce 2007 zaznamenala bilance z teritoriálního hlediska největší propady s mimoevropskými zeměmi, nejvíce pak s Čínou a Japonskem (CzechTrade 2008). Jak se dá již očekávat, největší kladné hodnoty bilance vykazovala ČR z obchodu se státy EU, konkrétně s Německem, Slovenskem, Rakouskem, Francií a Velkou Británií. Změny se projeví i ve zbožové struktuře. U chemikálií, potravin a živých zvířat bilanční deficit meziročně narostl nejvíce. Nejvyšší pasivní bilanci ale opět zaznamenal obchod s minerálními palivy. Skupina strojů a dopravních prostředků nadále zůstala rozhodujícím prvkem celkové kladné bilance (CzechTrade 2008). V následujících dvou letech nebyly změny jak v teritoriální, tak zbožové struktuře příliš výrazné.

Rok 2010 přinesl z teritoriálního hlediska zvýšení exportu do všech oblastí. Rozhodující část vývozu směřovala do členských států EU, především pak do Německa, se kterým ČR opět vykazovala nejvyšší aktivní bilanci. Podobně na tom je i dovoz, na kterém se nejsilněji podílí opět Německo. Relativní růst byl zaznamenán také u importu z asijských zemí, konkrétně z Číny a Japonska. Na celkové saldo zahraničního obchodu však měl nepříznivý vliv vysoký schodek se státy mimo EU ve výši -477,2 mld. Kč (Český statistický úřad 2011).

Obrázek č. 3 znázorňuje podíly nejvýznamnějších obchodních partnerů z hlediska exportu i importu v roce 2010. Dominantní pozici má dlouhodobě Německo, jeho podíl u dovozu však mírně snižují ostatní země, kam spadají převážně asijské státy.

Obrázek 3: Nejvýznamnější obchodní partneři v roce 2010
Zdroj: ČSÚ

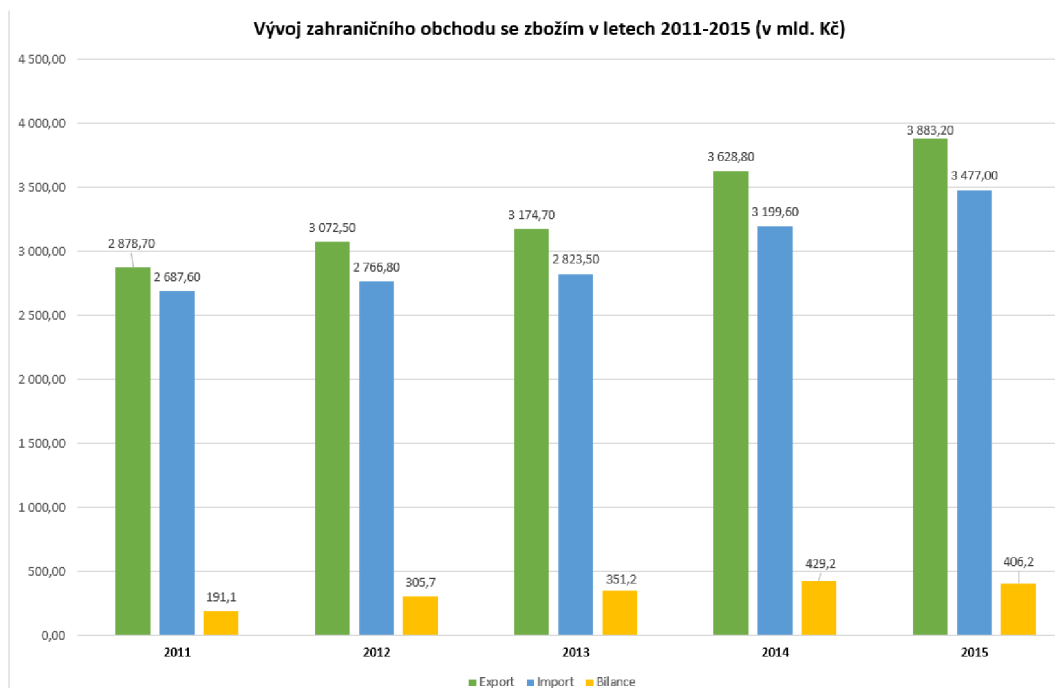
4.2 Období mezi lety 2011-2015

V období po hospodářské krizi, která zasáhla ekonomiky po celém světě, vývoj zahraničního obchodu České republiky nadále rostl.

4.2.1 Zahraniční obchod a bilance

Celkový obrat zahraničního obchodu se v porovnání s rokem 2010 zvýšil o 12,6 % a meziroční přírůstek v roce 2011 byl druhý nejvyšší od vzniku samostatné České republiky. I v tomto roce dosáhl přebytek obchodní bilance rekordní hodnoty, konkrétně se jednalo o 191,1 mld. Kč. Od roku 2005, kdy se bilance zahraničního obchodu poprvé nacházela v kladných číslech a kterou se daří udržovat i v následujících letech, byla tato hodnota nejvyšší. Stejně tomu bylo u vývozu, který se meziročně zvýšil o 13,7 % a dovoz o 11,4 % (Český statistický úřad 2012).

Výsledky exportu, importu a celkové bilance zahraničního obchodu ve sledovaném období znázorňuje graf na obrázku č. 4 níže. Jsou zde k vidění jednotlivé hodnoty u sledovaných položek v každém roce, je zde patrný i jejich snížení či růst. Oranžová barva znázorňuje výsledky bilance ZO, která se od roku 2010 zvyšovala.

Obrázek 4: Vývoj zahraničního obchodu se zbožím v letech 2011-2015
Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

V následujících dvou letech začalo tempo růstu zahraničního obchodu zpomalovat. V roce 2012 celkový obrat vzrostl o necelých 5 %, export i import v tomto roce zaznamenal meziroční růst pod 10 %. Bilance zahraničního obchodu však i přes toto zpomalení skončila přebytkem ve výši 305,7 mld. Kč. V roce 2013 tempo růstu jak exportu, tak importu ještě více zpomalilo, meziroční růst se pohyboval okolo 3 %. Bilance se ale opět nacházela v přebytku, který byl ve výši 351,2 mld. Kč (Český statistický úřad 2014).

Charakteristika zahraničního obchodu v roce 2014 se nesl v duchu meziročních zlepšení. Obrat zahraničního obchodu se oproti předcházejícímu období zvýšil o 13,8 %. Celková hodnota obratu pak dosáhla 6 828,5 mld. Kč. Dle údajů Českého statistického úřadu se za posledních deset let zvýšila hodnota zboží, které bylo exportováno z České republiky, téměř dvojnásobně a meziroční přírůstek vývozu se tak stal nejvyšším od roku 2005. K podobnému růstu došlo k z hlediska importu, nedosahoval však tak vysokých hodnot. Kladný vliv na celkovou bilanci mělo zejména snížení deficitu u kategorie minerálních paliv, kategorie dopravních prostředků zůstala ve srovnání s rokem 2013 beze změny. Bilance zahraničního obchodu opět vykázala přebytek 429,1 mld. Kč (Český statistický úřad 2015).

Obrat zahraničního obchodu v roce 2015 dosáhl na výši 7 344,3 mld. Kč, vývoz ve srovnání s předchozím rokem stoupl o rovných 7 % a dovoz o 8,7 % (Český statistický úřad 2016). Bilance zahraničního obchodu skončila přebytkem ve výši 406,2 mld. Kč, a to i přes nižší dynamiku růstu vývozu. Ve srovnání s rokem 2014 však dosáhla nižšího výsledku. Objem exportu v roce 2015 byl největší v historii země, což potvrzuje konkurenceschopnost českých firem a schopnost udržet si pozice na zahraničních trzích, zejména na těch evropských.

4.2.2 Teritoriální a komoditní struktura

Z teritoriálního hlediska nedošlo v tomto období k výrazným změnám. Český export byl nadále orientován na evropský trh a největší podíl na importu mají mimoevropské státy. Největšími obchodními partnery byly opět státy, které jsou součástí Evropské unie (Český statistický úřad 2012). Jejich podíl se ale stále nepatrně snižuje, hlavně z hlediska importu. Ten byl totiž ovlivněn dynamickým růstem dovozu ze států mimo evropský kontinent, mezi které lze zařadit především asijské státy, kterým dominuje Čína. Dovoz z těchto zemí v roce 2013 tvořil již 20,4 % celkového dovozu (Český statistický úřad 2014). Díky tomuto růstu se obchodní bilance s mimoevropskými zeměmi nachází v záporných číslech, jelikož import převažuje nad exportem. Jak již je patrné z každoročních výsledků, největší vliv na bilanci České republiky a nejvíce obchodovatelnou kategorií zbožové struktury je kategorie strojů a dopravních prostředků. Řadí se sem především automobily a výpočetní technika.

V roce 2015 pokračoval nepříznivý vývoj vzájemného obchodu se státy, mezi které se řadí bývalé republiky patřící do Sovětského svazu. Důvodem bylo přetrvávající geopolitické napětí na východě Evropy. Do tohoto uskupení zemí se objem exportovaného zboží snížil téměř o 30 %, tento pokles byl zapříčiněn především hlubokého propadu vývozu do Ruské federace. Jen u této země evidovala Česká republika pokles o 30,8 %. Obchodní vztahy s Ruskem a nepříznivý vývoj směny zboží byl poznamenán zavedením oboustranných sankcí a následných hospodářských problémů země. Ten se týkal mimo jiné propadu cen na komoditních trzích, zejména s ropou a plynem, což ovlivnilo ruskou ekonomiku a její podíl na českém vývozu. Dalším hospodářským problémem bylo výrazné snížení kupní síly ruských firem a obyvatelstva,

kteře bylo způsobené oslabováním rublu. Rusko se tak v tomto roce zařadilo mezi země, se kterými ČR evidovala nejvyšší deficity (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2016).

4.3 Období mezi lety 2016-2021

Pro zahraniční obchod České republiky v dalších letech prakticky nenastaly žádné výraznější změny. Pokračoval v růstu, především díky vývozu, který setrval téměř na stejné úrovni předchozího roku.

4.3.1 Zahraniční obchod a bilance

Bilance zahraničního obchodu skončila v roce 2016 přebytkem 479,3 mld. Kč. Celkový obrat se v roce 2016 zvýšil o 1,5 % a vykazoval hodnotu ve výši 7 468,7 mld. Kč. Oproti roku 2015 byl však celkový meziroční přírůstek nižší. Změny těchto přírůstků ukazuje obrázek č. 5 níže. Největší propad nastal v roce 2009, což bylo důsledkem již zmíněné hospodářské krize. Poté zaznamenal obrat opět výraznější růst, postupně však klesal až do roku 2013. Stejná situace se opakovala do roku 2016 (Český statistický úřad 2017).

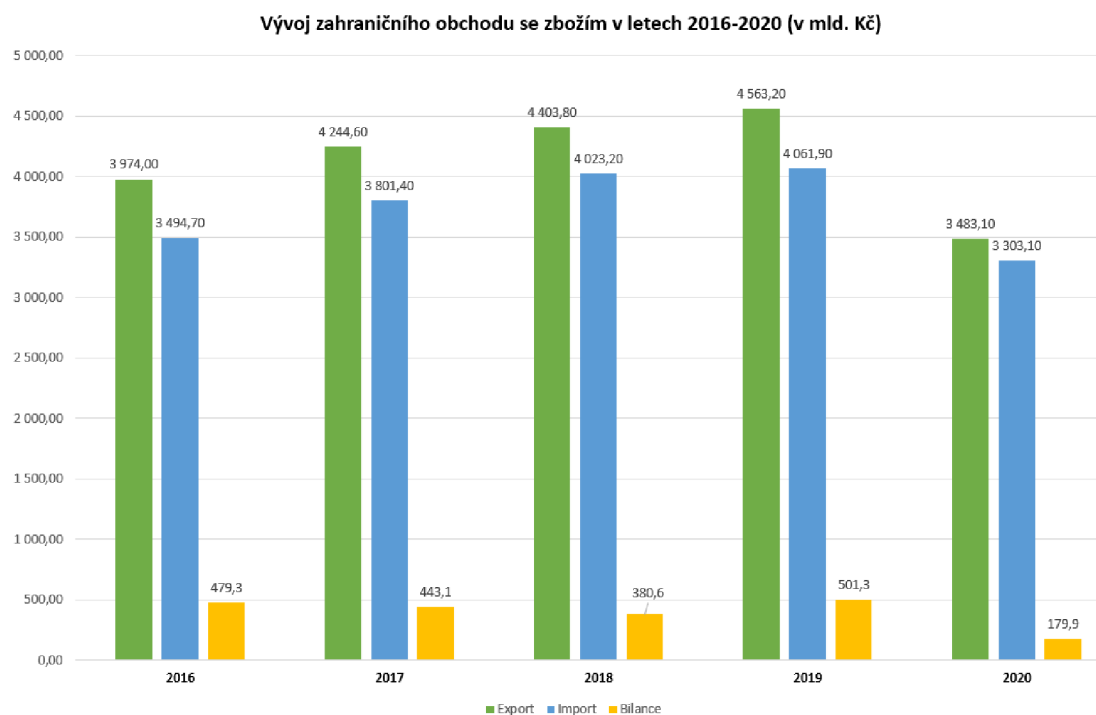

Obrázek 5: Meziroční změny obratu zahraničního obchodu
Zdroj: ČSÚ

Rok 2017 naopak přinesl výrazná zlepšení v oblasti zahraničního obchodu. Dle zprávy Ministerstva průmyslu a obchodu se českým exportérům v tomto roce dařilo získávat zakázky, a tak nejen vývoz ale i dovoz dosáhl vysokých hodnot, a to i přes meziroční pokles v závěru roku (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2018). Obrat zahraničního obchodu v tomto roce vykazoval hodnotu 8 046,0 mld. Kč. Celkový obrat vyvezeného zboží zaznamenal v porovnání s předchozím rokem růst o 6,8 %. Tempo růstu importu

dokonce předstihlo vývoz, neboť se zvýšilo o 8,8 %. I přesto byl v tomto roce evidován přebytek bilance ve výši 443,1 mld. Kč (Český statistický úřad 2018).

Výsledky exportu, importu a bilance zahraničního obchodu jsou znázorněny v grafu na obrázku č. 6. V roce 2020 je patrný pokles u všech sledovaných položek. Bilance v tomto roce zaznamenala rekordní snížení o 35,9 %.

Obrázek 6: Vývoj zahraničního obchodu se zbožím v letech 2016-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

Od vzniku samostatné České republiky dle údajů Českého statistického úřadu i zprávy Ministerstva průmyslu a obchodu dosáhlo saldo zahraničního obchodu nejvyšší hodnoty v roce 2018. Jeho celková hodnota byla 8 427,0 mld. Kč, a to i přes nižší meziroční přírůstek. Zboží bylo z ČR vyvezeno celkem za 4 403,8 mld. Kč, celková hodnota dovozu se rovnala 4 032,2 mld. Kč (Český statistický úřad 2019).

V následujícím roce 2019 se bilance zahraničního obchodu opět ocitla v přebytku 501,3 mld. Kč (Český statistický úřad 2020). Dle České národní banky dynamika vývozu zboží zaznamenala ke konci roku mírný pokles. Přesto za celý rok dosáhl růstu o 2,1 %. Dovoz se za celý rok zvýšil o 0,8 %.

Všechny světové ekonomiky zasáhly v roce 2020 dopady opatření proti šíření pandemie koronaviru. Ta propukla na území Číny a postupně se rozšířila do celého světa. Vzhledem k otevřenosti většiny ekonomik utrpěl velké rány i zahraniční obchod. Ekonomika České republiky tak zažila prozatím nejhlubší pokles od světové finanční krize v roce 2009. Hlavním důvodem byly především klesající firemní investice, nízké průmyslové objednávky a exporty. Negativní dopad na hospodářství měla také slabší spotřeba domácností a nízký výkon zpracovatelského průmyslu. Obrat zahraničního obchodu se zbožím se v porovnání s rokem 2019 snížil o 6,2 %. Obchodní bilance vykazovala přebytek ve výši 179,9 mld. Kč, který se snížil o 321,4 mld. Kč. Vývoz se meziročně snížil o 5,7 % a dovoz o 6,9 %. Negativně zahraniční obchod ovlivnilo odstavení významné části výrobních kapacit od dubna. Čtvrté čtvrtletí však přineslo optimističtější pohled, jelikož došlo k mírnému růstu dovozu i vývozu (Kurzy.cz 2021) (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2021).

Hrubý domácí produkt byl podle odhadu nižší o 5,6 % než v předchozím roce. Jeho meziroční poklesl způsobil prohlubující se propad spotřebních výdajů domácností. Zároveň se nedařilo tvorbě přidané hodnoty skupině odvětví obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství, neboť tato odvětví byla vládními opatřeními zasažena nejvýrazněji (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2021).

Optimistická očekávání pro rok 2021 přinesla především přijatá protipandemická opatření a vakcinace, což postupně odstraňuje překážky ve všech oblastech. V první polovině roku byla znát vracející se stabilizace ekonomik a dodavatelsko-odběratelských vztahů, a to zejména v rámci EU, kam putuje většina naší produkce. Ve členských zemích postupně pandemie ustupuje a obnovuje se tak poptávka. Již v prvním čtvrtletí bylo možné sledovat nárůst vývozu i dovozu.

Další vývoj zahraničního obchodu, který poměrně zrychlil, však nelze jednoduše zachytit. Vliv pandemie, který se dotkl především delších dodacích lhůt, nedostatku a prudkého růstu cen výrobního materiálu či nedostatku pracovních sil, již není tak výrazný. Nicméně vzhledem k současné situaci, která nastala na východě Evropy a jejím následkům (např. v podobě zvyšující se inflace či uvalení sankcí na dodávky z Ruska), je těžké odhadnout, jaké následky ponese celá česká ekonomika.

4.3.2 Teritoriální a komoditní struktura

V tomto období vývoz zboží do států EU opět rostl, největší podíl na tom má pochopitelně obchod s Německem. Naopak export do států mimo EU se v roce 2016 zastavil. Ten v tomto roce meziročně mírně poklesl, především díky snížení vývozu do Ruské federace. Podobně se u těchto států vyvíjel i import, který na rozdíl od roku 2015 také poklesl. Dovoz ze států EU naopak vzrostl o 3 % (Český statistický úřad 2017). V roce 2017 evidovala Česká republika meziroční růst jak u členských, tak u zemí mimo EU. U mimounijních zemí byl patrný nejvyšší růst exportu do Číny a také do Ruska. Zlepšení lze sledovat i u dovozu z obou oblastí. Co se týče zbožové struktury, tam opět nebyly evidovány změny. Z hlediska kategorií exportovaných výrobků si své prvenství udržuje kategorie strojů a dopravních prostředků, následuje průmyslové spotřební zboží a polotovary a materiály. Naopak u dovozu minerálních paliv se v roce 2017 zastavil meziroční pokles, který trval předcházející čtyři roky. Dovoz této komodity se relativně navýšil o rekordních 18,5 %. Především se jednalo o ropu, ropné výrobky a příbuzné materiály (Český statistický úřad 2018). Následující rok byla zaznamenána vyšší dynamika růstu u dovozu ze států mimo EU, který rostl rychleji než import z členských států, a to o 11 % (Český statistický úřad 2019).

Z pohledu zbožové i teritoriální struktury exportu i importu se prakticky dlouhodobě nic nemění. Nejvýznamnější exportovanou skupinou zboží byly opět stroje a dopravní prostředky, které se podílely na celkovém vývozu z 27,7 %. Přebytek 466 mld. Kč u této skupiny měl výrazný vliv na kladné saldo zahraničního obchodu. Jeho snížení však dlouhodobě ovlivňuje i trvající schodek u skupiny paliv, jedná se o dovoz ropy a zemního plynu. K meziročnímu růstu celkového dovozu také přispěla skupina potravinářských výrobků. Mezi hlavními dodavateli figurovala opět Čína a pak státy Evropské unie. Z pohledu zbožové i teritoriální struktury exportu i importu se prakticky dlouhodobě nic nemění. Nejvýznamnější exportovanou skupinou zboží byly opět stroje a dopravní prostředky, které se podílely na celkovém vývozu z 27,7 %. Přebytek 466 mld. Kč u této skupiny měl výrazný vliv na kladné saldo zahraničního obchodu. Jeho snížení však dlouhodobě ovlivňuje i trvající schodek u skupiny paliv, jedná se o dovoz ropy a zemního plynu.

Během roku 2020 byl teritoriálně zaznamenán vysoký výpadek exportu se zeměmi, které v první vlně koronavirus zasáhl nejvíce. Jednalo se především o Francii, Španělsko a Spojené království, u kterého byl dalším důvodem poklesu i Brexit. Z odvětvového pohledu nejvíce trpěl zpracovatelský průmysl. Téměř o 10 % klesl vývoz motorových vozidel, strojů a zařízení o 7,7 % a podobně na tom byla i skupina kovů a kovodělných výrobků. Ve sledovaném období se naopak zvýšil export elektronických a optických přístrojů a zařízení k automatickému zpracování dat (Kurzy.cz 2021) (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2021).

5. Analýza vybraného podniku

V této části práce bude představena společnost s ručením omezeným Carbody Czech republic, která působí v mezinárodním prostředí. Jelikož se jedná o poměrně mladou firmu na českém trhu, analýza její zahraničně-obchodní činnosti bude zaměřena na období od začátku působení na území České republiky po současnost. Informace a finanční údaje byly získány prostřednictvím interních materiálů společnosti a osobní komunikací s paní Lucií Holubovou z personálního a účetního oddělení společnosti, se kterou autorka práce dané údaje konzultovala.

4.1 Charakteristika společnosti

Firma Carbody Czech republic s.r.o. byla založena v březnu roku 2012 a sídlí na adrese Bezděčín 105 v Mladé Boleslavi. Firma má v současné době 63 kmenových zaměstnanců a přímo v prostorách firmy ještě využívá externí chráněnou dílnu s 16 zaměstnanci. V případě, kdy společnost potřebuje rychle navýšit počet pracovníků, využívá služby agentur, které potřebné pracovníky poskytují. V současné době a situaci však není těchto služeb potřeba. Na českém trhu tato společnost začala působit prostřednictvím mateřské společnosti Carbody France, která sídlí ve městě Witry Les Reims ve Francii. Zde se také nachází hlavní ústředí všech poboček a výrobních závodů této společnosti. Firma Carbody se obecně zaměřuje na vývoj a výrobu těsnicích (vodních, vzduchových, akustických) zařízení, nárazníků, kapot a pedálových systémů pro automobilový průmysl. Česká republika není jediným státem v Evropě, na jehož území byla založena dceřiná společnost, další lze nalézt například ve Velké Británii, Německu, Francii, ale také mimo evropský kontinent, konkrétně v Číně či Spojených státech.

Název společnosti:	Carbody Czech Republic s.r.o.
Datum vzniku a zápisu:	1. březen 2012
Sídlo společnosti:	Bezděčín 105, 293 01 Mladá Boleslav
Identifikační číslo:	242 25 096
Právní forma:	společnost s ručením omezeným
Předmět podnikání:	výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1-3 živnostenského zákona

Základní kapitál: 500 000,- Kč
Statutární orgán: valná hromada (jediný společník – společnost Carbody SAS)
Stephane Charre – jednatel

Výrobní závod sídlící v Mladé Boleslavi se primárně specializuje na výrobu a zpracování produktů z pryže a výrobu pěnových izolačních výrobků především pro automobilový průmysl. Tyto výrobky jsou tzv. nepohledové díly do aut, což znamená, že jsou schované v karoserii a mají termoregulační a izolační funkci. Vstupním materiálem k výrobě těchto dílů z pěny je polyuretan, v různých hustotách a tloušťkách materiálu.

Výroba je rozdělena do tří úseků. První pracoviště nese název die cut, kde se z rolí nebo sheetů daného materiálu vysekávají výrobky pomocí 15 mechanických strojů. Část těchto výrobků je po kontrole kvality a funkčnosti rovnou balena a putuje přímo zákazníkům. Počet druhů výrobků se pohybuje v řádech vysokých desítek a měsíčně se na tomto úseku vyrobí 2,3 milionu kusů. Zbytek pokračuje na druhé pracoviště termokomprese. Zde jsou vyseknuté výrobky vkládány do termo lisů, kterých firma vlastní 20, a prochází procesem pečení. Díky tomuto procesu získávají požadované vlastnosti a po následné kontrole a zabalení jsou dále expedovány. Počet takto zpracovaných výrobků je 250 tisíc měsíčně. Dalším úsekem je pracoviště 100% kontroly, kde se část dílů před zabalením a dodávkou kontroluje ještě zvlášť, prvotní kontrola probíhá přímo u stroje od operátora (Interní materiály společnosti 2022).

Hlavními obchodními partnery, kteří tyto komponenty odebírají, jsou známé značky vyrábějící automobily jako Jaguar, Land Rover, Nissan, Renault či koncern PSA, který se nedávno spojil s italsko-americkým koncernem FCA (Fiat Chrysler Automobiles). Tento nový podnik ponese název Stellantis a spadá pod něj celkem 14 značek, například Fiat, Maserati, Jeep, Chrysler, Citroën nebo Opel (novinky.cz 2021). Mezi další zákazníky, kteří spolupracují s firmou Carbody, patří společnosti Magna nebo Denso.

Většina distribuce hotových výrobků je realizována odběrateli, přes jejich společnosti. Spedice jsou různé, jedním z těch známějších přepravců je společnost DHL. Distribuci hotových výrobků, kterou zajišťuje přímo firma Carbody Czech Republic, uskutečňuje prostřednictvím kamionové dopravy, a to jak po území České republiky, tak i do zemí svých zahraničních odběratelů. Pokud se jedná o urgentní zásilky, využívá přepravních

služeb letecké dopravy. Produkty vyrobené v závodě v Mladé Boleslavi putují zejména do Francie, Slovenska, Španělska, Turecka, Anglie a dalších zemí mimo EU. Mezi největší zahraniční odběratele patří firmy působící v automobilovém průmyslu, především Jaguar, Nissan, Renault, a dále pak společnost Denso. Část produkce odebírají firmy sídlící na území ČR, největším zákazníkem jsou zde firmy Magna, Denso a Toyota. Společnost Carbody Czech Republic je tak orientována především na evropský trh s automobilovým průmyslem (Interní materiály společnosti).

Každoročně společnost dosahuje obrátů, které se pohybují okolo 7 milionů EUR. Za rok 2021 byly prodeje hotových výrobků celkem za 5,33 milionů EUR, z toho zhruba 1,5 milionů EUR z prodejů do České republiky (Interní materiály společnosti).

4.2 Období mezi lety 2013–2016

Jak již bylo zmíněno v úvodní části čtvrté kapitoly, společnost Carbody Czech republic na českém trhu působí od roku 2012. Z tohoto důvodu nelze její obchodní činnost sledovat od vstupu České republiky do Evropské unie. Potřebné údaje tedy bylo možné sledovat od roku 2013 do roku 2021. Uvedené částky jsou vždy evidovány k 31. prosinci daného roku. Výroční zprávy, účetní závěrky a další interní dokumenty společnosti, ze kterých byly informace čerpány, byly zpracovány na základě auditu ze strany nezávislého auditora.

Rok 2013 lze podle tehdejších jednatelů společnosti považovat za úspěšný. Svůj podíl na tom má mimo tržeb z prodeje výrobků také dokončení investice do projektu Vulcano, což je označení pro část výrobní linky v prostorách společnosti. Úspěšně společnost absolvovala zákaznické audity společností Denso, Škoda a Valeo. To přispělo k zavedení nového systému managementu jakosti, který zohledňuje nejen požadavky zákazníků z oblasti automobilového průmyslu, ale i obecnou potřebu zlepšování kontrolních procesů v rámci společnosti. Tržby z prodeje výrobků, kterými v tomto roce byl jeden typ a sice pěnové výseky, celkem činily 150 301 tis. Kč (Carbody Czech Republic s.r.o. 2013).

V tabulce č. 1 jsou zaznamenány tržby z prodeje výrobků a jejich procentuální zvýšení či snížení oproti předchozímu roku. Zeleně jsou v tabulce označeny nárůsty tržeb, červená barva pak představuje jejich pokles.

Tabulka 1: Tržby z prodeje výrobků v letech 2013-2016 (v tis. Kč)

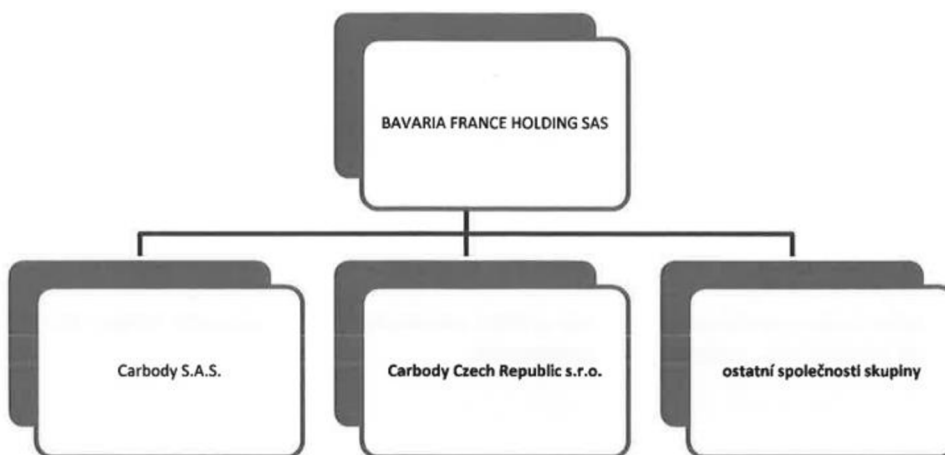
Rok	Tržby v tis. Kč	Zvýšení/snížení
2013	150 301	x
2014	121 053	19,50%
2015	136 458	14%
2016	150 107	11%

Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů společnosti Carbody

Následující rok 2014 se společnost zabývala výrobou a prodejem stejného typu výrobku (pěnové výseky). Celkově společnost evidovala tržby v hodnotě 121 053 tis. Kč a zaznamenala tak ztrátu oproti předcházejícímu období o téměř 30 mil. Kč (Carbody Czech Republic s.r.o. 2014).

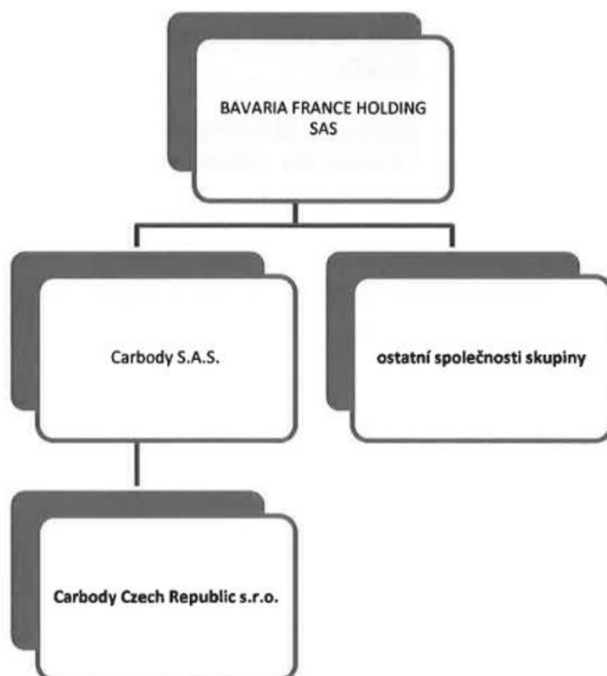
Rok 2015 přinesl největší změnu v managementu celého koncernu Carbody. V červnu došlo k odkoupení 100% podílu ve společnosti Carbody Czech republic, který do této doby patřil společnosti Bavaria France Holding SAS. Novým vlastníkem se tak stala společnost Carbody SAS. To představovalo změnu ve vedení společnosti, kdy byl za nové jednatele zvolen od 1. července Stephane Charre. Ten svou funkci vykonává i v současné době. Následující obrázky znázorňují, jak se změnily vlastnické vazby mezi jednotlivými společnostmi (Carbody Czech Republic s.r.o. 2015).

Z obrázku č. 4 níže je patrné, že jediným vlastníkem skupiny Carbody, do které spadá více koncernů a poboček včetně té sídlící v České republice, byla společnost Bavaria France Holding SAS. Veškeré pobočky tak byly přímo podřízeny jejímu vedení. Tato vazba byla přerušena již zmíněným odkupem 100% podílu a toto schéma bylo platné do 22. května 2015.

Obrázek 7: Původní vazby mezi společnostmi
 Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů společnosti Carbody

Druhý obrázek ukazuje nové uspořádání vlastnických vazeb mezi společnostmi, které jsou platné od 23. května 2015. Společnost Carbody Czech Republic je nyní přímo podřízena koncernu Carbody SAS, který spadá pod vedení společností Bavaria France Holding SAS.

Obrázek 8: Současné vazby mezi společnostmi
 Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů společnosti Carbody

Podle vedení společnosti vykázala firma Carbody Czech republic v roce 2015 nárůst tržeb jak za prodej zboží, tak i za prodej vlastních výrobků a služeb o 14 %. Příčinou bylo zvýšení poptávky po produktech společnosti. Celková hodnota tržeb byla ve výši 136 458 tis. Kč. Během roku společnost také úspěšně absolvovala zákaznické audity firem působících v automobilovém průmyslu, jednalo se o firmy BMW, Jaguar, Land Rover a Nissan, které představují hlavní obchodní partnery (Carbody Czech Republic s.r.o. 2015).

V následujícím roce se poptávka po výrobcích dále zvyšovala, což opět vedlo k nárůstu tržeb o 11 %. Celkově firma dosahovala výnosů z prodeje ve výši 150 107 tis. Kč (Carbody Czech Republic s.r.o. 2016).

4.2.1 Teritoriální struktura společnosti v letech 2013-2016

Přehled o tržbách podle regionu, kam firma své výrobky exportuje, značí, že je firma velmi aktivní v rámci zahraničně-obchodní činnosti. Největší obchodní partnery představují pro firmu evropské země, především členské státy Evropské unie. Mezi ně se na přední příčku řadí Francie, jelikož se jedná o mateřskou zemi společnosti, dále Španělsko a Slovensko, své obchodní vztahy udržuje také s Velkou Británií. Za mimoevropské odběratelské země je potřeba zmínit především Turecko, kam putuje největší podíl prodaného zboží v rámci tohoto regionu. Mezi známé zahraniční společnosti, které působí v odvětví automobilového průmyslu a patří mezi odběratele společnosti Carbody, patří především Jaguár, Denso, Nissan a Renault. Ani tuzemští partneři však nezůstávají pozadu, mezi ně lze zařadit společnost Magna, Denso nebo Toyota.

Následující tabulka č. 2 ukazuje tržby dle jednotlivých regionů, do kterých společnost své výrobky exportuje. Největší tržby eviduje společnost u evropských zemích, stálý export do států mimo Evropu firma udržuje až od roku 2017. U této skupiny zemí lze také sledovat největší změny, vliv na to mají především momentální hospodářské a politické situace v dané odběratelské zemi.

Tabulka 2: Tržby dle teritoriální struktury v letech 2013-2016 (v tis. Kč)

Rok	Česká republika	Evropa	Ostatní země
2013	34 746	115 555	x
2014	45 732	75 321	x
2015	57 222	79 018	218
2016	57 767	92 340	x

Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů společnosti Carbody

Tržby od zákazníků v tuzemsku se oproti v roce 2014 předchozímu účetnímu období zvýšily téměř o 11 mil. Kč. U evropských zemí naopak došlo k jejich poklesu. V roce 2015 se na tržbách poprvé podílely i země mimo evropský kontinent, ve výši 218 tis. Kč.

4.3 Období mezi lety 2017-2021

V tabulce č. 3 jsou zaznamenány tržby z prodeje výrobků a jejich procentuální zvýšení či snížení oproti předchozímu roku. Zeleně jsou v tabulce označeny nárůsty tržeb, červená barva pak představuje jejich pokles.

Tabulka 3: Tržby z prodeje výrobků v letech 2017-2021

Rok	Tržby v tis. Kč	Zvýšení/snížení
2017	180 355	18%
2018	213 036	18%
2019	198 927	6,60%
2020	157 267	21%
2021	138 574	12%

Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů společnosti Carbody

Rok 2017 opět přinesl nárůst tržeb, tentokrát se zvýšily o 18 %, což byla nejvyšší hodnota od začátku působení společnosti Carbody na území České republiky. Celkově byly exportovány výrobky v hodnotě 180 355 tis. Kč. Nadcházející rok se nesl ve stejném duchu jako předchozí. Celkové tržby dokonce překročily hranici 200 mil. Kč a byly tak nejvyšší za dosavadní existenci společnosti (Carbody Czech Republic s.r.o. 2017) (Carbody Czech Republic s.r.o. 2018).

Naopak rok 2019 nebyl z hlediska výnosů společnosti Carbody Czech republic příznivý. Společnost zaznamenala pokles tržeb za prodej výrobků o 6,6 %. Příčinou bylo pozastavení výroby u zákazníků a nejistota, která byla způsobena odchodem Velké

Británie z Evropské unie. K samotnému vystoupení došlo sice až v následujícím roce, poptávka po výrobcích se však snižovala dříve.

V průběhu března tohoto roku navíc utrpěla celá česká ekonomika újmu, kdy byla zasažena koronavirovou pandemií. I společnost Carbody byla nucena vlivem této pandemie a uskutečněných státních zásahů a opatření týkajících se vyhlášení karantény dočasně téměř zastavit svoji činnost. Vlivem těchto událostí prakticky v celém odvětví neexistovala poptávka. Firma proto podnikala kroky, které by vedly k překonání vzniklé situace a obnovení své činnosti. S cílem co nejrychlejšího obnovení provozu a ochrany likvidity společnosti, se vedení celého koncernu rozhodlo zavést řadu opatření. Zejména došlo k uskutečnění výkonu práce z domova na základě principu pravidelného střídání, které se týkalo podstatné části administrativních pracovníků a zaměstnanců prodejního a nákupního oddělení. Výrobní dělníci a ostatní zaměstnanci byli proškoleni v dodržování přísných preventivních opatření, včetně udržování odstupu od lidí. Výpadky společnost zaznamenala i s dlouhodobými partnery zajišťujícími distribuci produktů, proto uzavřela dohody s alternativními dopravci. Úpravy bylo potřeba zavést i v oblasti finančního řízení. Společnost snížila své plánované investice pro následujících 12 měsíců, které pokrývaly nevyhnutelné obměny výrobního zařízení. Zároveň zahájila proces prolongace stávajících a získání dodatečných úvěrových linek. Dopad na její finanční výsledky však nebylo možné spolehlivě určit, významný vliv na nepřetržité trvání společnosti však vedení společnosti neohlásilo (Carbody Czech Republic s.r.o. 2019).

Společnost Carbody v roce 2019 i přes události spojené s pandemií rozšířila své výrobní portfolio. Zavedla tak nový typ výrobku, kterým byla izolační ochrana automobilové baterie. Podle vedení společnosti tento nový výrobní proces umožňuje flexibilněji reagovat na potřeby trhu. Další významný krok společnost učinila v oblasti snižování negativních vlivů její činnosti na životní prostředí. Podařilo se najít partnera pro dlouhodobou spolupráci na odběr zbytkového materiálu z výrobních procesů, díky čemuž firma snížila alespoň zčásti svou ekologickou stopu (Carbody Czech Republic s.r.o. 2019).

Následky vypuknutí celosvětové krize pokračovaly i v roce 2020, kdy se pandemická situace ještě více zhoršila. V důsledku nařízení vlád, které měly zmírnit šíření nákazy

COVID-19 v populaci, došlo k celosvětovému poklesu prodeje nových vozů. Společnost Carbody vykázala vlivem snížené poptávky snížení tržeb o více než 20 %. Ani tak se ale neocitla v záporných číslech a celkové výnosy z exportu výrobků a služeb dosahovaly částky 157 267 tis. Kč. I přes tento nepříznivý vývoj si společnost byla schopna udržet své zaměstnance a přináší jim stabilní zázemí a jistotu práce (Carbody Czech Republic s.r.o. 2020).

V minulém roce 2021 společnost opět čelila snížené poptávce, tentokrát z důvodu nedostatku polovodičů a tržby klesly o 12 %. Očekává se, že obdobná situace bude trvat i v první polovině roku 2022. Na častěji měnící se požadavky zákazníků, které se týkají zejména dodání jejich objednávek v jiném termínu, je společnost připravena reagovat flexibilně. Situace ohledně koronavirové pandemie se začala zlepšovat, a i díky postupnému zrušení vládních opatření se činnost společnosti dostává do normálních kolejí. Mohly tak být uskutečněny i dva zákaznické audity. Na konci roku proběhl kvalifikační audit pro nového zákazníka Stellantis, ve kterém byla společnost Carbody nominována pro projekt Smartcar platform steering column seal. Zahájení výroby v rámci projektu je plánováno na červenec 2023. Za rok 2021 společnost vykázala tržby ve výši 138 574 tis. Kč (Carbody Czech Republic s.r.o. 2021).

4.3.1 Teritoriální struktura společnosti v období 2017-2021

Následující tabulka č. 4 ukazuje tržby dle jednotlivých regionů, do kterých společnost své výrobky exportuje. Největší tržby eviduje společnost u evropských zemích, stálý export do států mimo Evropu firma udržuje od roku 2017. U této skupiny zemí lze také sledovat největší změny, vliv na to mají především momentální hospodářské a politické situace v dané odběratelské zemi.

Tabulka 4: Tržby dle teritoriální struktury v letech 2017-2021 (v tis. Kč)

Rok	Česká republika	Evropa	Ostatní země
2017	61 495	107 284	2 836
2018	71 194	140 142	1 700
2019	67 656	130 660	611
2020	49 933	101 659	5 675
2021	42 064	86 424	10 083

Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů společnosti Carbody

V roce 2017 společnost zaznamenala vysokou hodnotu exportu do mimoevropských zemí. Poprvé tak přesáhl 2 mil. Kč, konkrétně dosahoval výše 2 836 tis. Kč. K rekordnímu výsledku došlo i u kategorie evropských obchodních partnerů, kde společnost vykazovala tržby ve výši 107 284 tis. Kč. Tuzemské firmy nezůstaly pozadu a jejich podíl na celkových tržbách se také zvýšil. Nadcházející rok se nesl ve stejném duchu jako předchozí. Kromě položky „ostatní země“ u evidence tržeb dle regionů došlo u všech ostatních ke zvýšení. Vývoz do ostatních zemí mimo Evropu klesl na 1 700 tis. Kč, procentuálně se tak snížil zhruba o 40 %. V roce 2019 byly výrobky opět nejvíce exportovány do evropských zemí. K nejvyššímu nárůstu tržeb došlo v roce 2021 u kategorie ostatních zemí, kdy jejich hodnota překročila hranici 10 mil. Kč.

Společnost se však od roku 2022 znovu ocitá v období nejistoty. Od února jsou evropské země nepřímou vystaveny geopolitickým dopadům vzniklé válečné situace na Ukrajině, jejichž vývoj je těžko odhadnutelný. Společnost Carbody své produkty na Ukrajinu neprodává a minimálně omezila obchodní činnost s Ruskem. Na území těchto regionů se nenachází žádný z firemních dodavatelů a nepředstavují tak riziko v nedostatku potřebných surovin a materiálů k výrobě. Největší obavy pocházejí z nepřímých důsledků, které jsou převážně v podobě selhání klíčových dodavatelů se sídlem na Ukrajině či v Rusku do automobilek, se kterými společnost Carbody spolupracuje. Další hrozbu představují makroekonomické vlivy, jako je rostoucí inflace či napětí dodávek některých surovin a energií v rámci celé České republiky (Interní materiály společnosti 2022). Nynější události, které se odehrávají na evropském území, pravděpodobně ovlivní mnoho hospodářských odvětví, nejen automobilový průmysl, a dojde ke globálnímu zpomalení. Zvláště pokud konflikt potrvá.

4.4 Shrnutí a doporučení

Výsledky společnosti Carbody Czech republic z hlediska zahraničně obchodní činnosti za první rok působení na českém trhu lze dle jednatelů společnosti považovat za úspěšné. K příznivému vývoji prodeje do zahraničí pochopitelně dochází díky tomu, že společnost realizuje své obchody částečně prostřednictvím mateřského koncernu Carbody SAS. Jelikož se jedná o francouzskou firmu, nejvíce objemů zboží putuje právě do Francie. V prvním roce podnik vykazoval poměrně vysoký zisk, kterého bylo dosaženo nejen jeho zahraničním obchodem, ale především díky realizaci investiční činnosti do výrobních

projektů. Díky novému výrobnímu systému a vybudování nové linky snížila společnost své výrobní náklady. Samotné tržby z prodeje výrobků se pohybovaly v řádech milionů.

Při analýze teritoriální struktury podniku bylo zjištěno, že největší objemy prodáváného zboží putují do evropských zemí. Mezi nejdůležitější odběratelské země patří Francie, Slovensko, Španělsko a Turecko. Dlouhodobě tak společnost s těmito státy vykazuje nejvyšší tržby z prodeje výrobků. Neméně důležitými jsou však i obchodní partneři, kteří sídlí na území České republiky. Jedná se například o společnosti Magna, Denso či Toyota. Od roku 2015 společnost Carbody obchoduje i s odběrateli z mimoevropských zemí. V roce 2017 dokonce export do těchto zemí přesáhl hodnotu 2 mil. Kč, díky tomu se zvýšily tržby o 18 %. Doporučení pro společnost bych proto viděla v navázání užší obchodní spolupráce a navýšení objemu importovaného zboží do těchto zemí. Jelikož se společnost orientuje na prodej výrobků pro automobilový průmysl a závod v Mladé Boleslavi vyrábí specifický druh výrobku, nebylo by na škodu tyto produkty dodávat do ostatních mimoevropských poboček. Vzhledem k tomu, že tyto dceřiné společnosti spadají pod stejné vedení, mohly by se tak snížit i náklady například na dopravu a administrativní činnost při prodeji, díky stejným obchodním podmínkám by nemuselo docházet k dlouhým dodacím lhůtám či nejistoty nezaplacení za dodávku.

Dále bych společnosti doporučila zvážení dalšího rozšíření výrobního portfolia. Tato změna se společnosti již jednou pozitivně osvědčila. K té dokonce došlo během celosvětového poklesu automobilového průmyslu v období od března 2019 do konce roku 2020, kdy byla zavedena opatření proti šíření koronavirové nákazy. Díky novému typu výrobku byla společnost schopna flexibilněji reagovat na momentální potřeby trhu a nedostala se tak do ztráty, i když se její výnosy snížily. Zároveň došlo ke zvýšení exportu do mimoevropských zemí, které nebyly tak výrazně touto pandemií postiženy. Naopak klesly prodeje do Francie a Španělska, kdy tyto země pandemie zasáhla nejvýrazněji.

Jak se bude situace pro firmu vyvíjet v současnosti je nejisté. Díky geopolitickému napětí na východě Evropy představují pro společnost největší hrozbu makroekonomické vlivy, jako je rostoucí inflace, která v letošním roce dosáhla rekordních hodnot. Dále je zde nejistota dodávek některých surovin a energií. To je z pozice společnosti těžko ovlivnitelné, mohla by však uvažovat například o vybudování solárních panelů, které by

byly umístěny na budovách výrobního závodu. Společnost by tak alespoň částečně získala energetickou soběstačnost a v případě výpadků dodávek by měla prostředky potřebné k udržení výroby. Náklady by se tím sice navýšily, jelikož by bylo potřeba investovat do solárních panelů, investované finanční prostředky by se však navrátily, protože by společnost nemusela přerušit výrobní proces z důvodu nedostatku energie.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo vymežit a popsat vývoj zahraničního obchodu se zbožím České republiky od roku 2004 do roku 2021. Sledovány byly celkové obraty zahraničního obchodu, export a import a faktory, které vývoj obchodu ovlivňovaly.

Na vývoj celé české ekonomiky měl mimo jiné velký vliv samotný vstup na jednotný trh Evropské unie. I když se toto připojení neobešlo bez jistých rizik, po vstupu byl zřejmý výrazný růst zahraničního obchodu. Ten již v prvním roce po vstupu do EU dosáhl maximálních výsledků, obrat jen za druhou polovinu roku vzrostl o 22,7 %. Díky tomu se začaly prohlubovat obchodní vztahy především se sousedními státy. Z analýzy teritoriální struktury zahraničního obchodu bylo zjištěno, že největším a nejvýznamnějším obchodním partnerem bylo, a i v současné době je pro Českou republiku Německo. Tomuto západnímu sousednímu státu připadá třetinový podíl na celkovém obratu zahraničního obchodu. Obchodní bilance se členskými státy EU se pohybuje v kladných číslech, velkou zásluhu na této skutečnosti má převážně začlenění ČR do jednotného evropského trhu a odstranění bariér vzájemného obchodu.

Naopak s mimoevropskými státy udržuje Česká republika obchodní bilanci zápornou. Jedná se především o Rusko a Čínu. S těmito zeměmi došlo ve vývoji obchodu k jeho nárůstu, ale protože se z těchto zemí převážně výrobky dováží, bilance je záporná. Hlavní položkou, která je do České republiky importována z Ruska, je ropa a zemní plyn. Představuje tak důležitou surovinovou základnu a spolu s některými státy EU je na ni česká ekonomika velmi těsně navázaná. Dle mého názoru není na této vazbě nic špatného, ale vzhledem k současné situaci ve východní Evropě, opatřením a sankcím, které chystá Evropská unie, bude tato vazba výrazně narušena. Otázkou je, zda se podaří získávat tyto důležité suroviny z jiných dostupných zdrojů. V případě obchodování s Čínou souhlasím s budováním dobrých obchodních vztahů, jelikož čínská ekonomika během posledních let dynamicky rostla a expanduje na zahraniční trhy. Nejen z Číny, ale i z ostatních asijských zemí se dováží především oděvy, obuv, elektronika, a také strojní komplexy. Konkrétně dovoz z Číny meziročně roste i o 20 %. Díky tomu se ale nepatrně snižuje import z tradičních zemí, s nimiž Česká republika obchoduje. Jedná se především o země EU, česká ekonomika by tak měla částečně omezit dovoz z Číny a podpořit obchodování s tradičními zeměmi.

Za nejvýznamnější rok z hlediska zahraničního obchodu lze považovat rok 2007, kdy bylo dosaženo nejlepších výsledků. Vývoz i dovoz zaznamenal největší meziroční navýšení o téměř 20 %. Dynamika hospodářského růstu přispěla k tomu, že se v tomto roce Česká republika zařadila mezi ekonomiky, které se považovaly za nejrychleji rostoucí v Evropě. Dlouhodobě docházelo k meziročnímu růstu exportu a importu i v dalších sledovaných obdobích. Obchodní bilance se nacházela od roku 2005 v přebytku, výjimku představovala pouze krizová léta 2008-2009 a rok 2020. Hlavním důvodem zvyšujícího se tempa růstu obchodu byl především vývoz komoditní skupiny strojů a dopravních prostředků. Bilanci dlouhodobě z hlediska zbožové struktury negativně ovlivňuje schodek u skupiny minerálů a paliv, který se v důsledku růstu cen ropy a zemního plynu prohlubuje.

Výrazný propad přišel v krizovém období 2008-2009. Hlavním faktorem byla slabá zahraniční poptávka, kterou vyvolala světová finanční a ekonomická krize. U všech sledovaných indikátorů nastal výrazný pokles, saldo zahraničního obchodu se však udrželo v kladných číslech. V následujících letech docházelo k mírnému zlepšování všech indikátorů.

Největší změna nastala v roce 2015 v rámci vzájemného obchodu s ostatními státy, mezi které se řadí bývalé republiky Sovětského svazu. Hlavním důvodem bylo geopolitické napětí na východě Evropy. Export do těchto zemí se snížil o 30 %, což zapříčinilo především hluboký propad vývozu do Ruska. To se tak zařadilo mezi země, se kterými ČR evidovala nejvyšší deficity.

V roce 2020 zažila česká ekonomika prozatím nejhlubší pokles od světové finanční krize. Největší příčinou byly především dopady opatření, která česká vláda zavedla proti šíření pandemie koronaviru. Jen export v důsledku odstavení významné části výrobních kapacit klesl o 36,2 %. Výpadek prodeje zboží do zahraničí byl evidován u zemí, které pandemie v první vlně zasáhla nejvíce (Francie, Španělsko, Velká Británie). Z hlediska odvětví nejvíce trpěl zpracovatelský průmysl. Očekávání do roku 2021 byla optimistická, hlavně díky přijatým protipandemickým opatřením a vakcinaci. Další vývoj zahraničního obchodu však nelze jednoduše zachytit a je těžké odhadnout, jaké následky ponese celá česká ekonomika, a to i vzhledem k současné situaci a napětí na východě Evropy.

Co se týče exportní strategie České republiky, výraznější změny není dle mého názoru nutné provádět. Komoditní struktura je poměrně vyvážená jak z hlediska vývozu, tak i dovozu. Mezi nejvíce obchodovatelné komodity patří výrobky strojírenského, automobilového, elektrotechnického, chemického a energetického průmyslu. Jak již bylo zmíněno dříve, nejvíce zboží je do České republiky importováno z Číny a země EU tak mírně zůstávají v jejím stínu. Jediné doporučení bych tedy viděla ve větší orientaci na dovoz z členských států EU.

Díky analýze vývoje zahraničně obchodní činnosti vybraného podniku byla vznesena doporučení, která byla blíže specifikována v závěrečné kapitole práce. Pro společnost je zahraniční obchod velmi významný a důležitý, jelikož vykazuje nejvyšší tržby z prodeje výrobků zahraničním odběratelům. Orientuje se převážně na evropské trhy, nebylo by však od věci zaměřit se i na trhy světové. Protože se ale jedná o poměrně mladou firmu, tyto obchody by bylo ze začátku potřeba realizovat prostřednictvím mateřské společnosti. Větší diverzifikace teritoriální struktury společnosti by dle mého názoru měla pozitivní vliv na udržení příznivých výsledků zahraničního obchodu.

Seznam použité literatury

Anon., [b.r.]. *priloha001.pdf* [online]. [vid. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26623/26666/295843/priloha001.pdf>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2013. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=20123987&subjektId=389849&spis=269570>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2014. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=39736063&subjektId=389849&spis=269570>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2015. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=44597790&subjektId=389849&spis=269570>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2016. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=48744335&subjektId=389849&spis=269570>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2017. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=53589780&subjektId=389849&spis=269570>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2018. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=57679184&subjektId=389849&spis=269570>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2019. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=62354863&subjektId=389849&spis=269570>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2020. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=66807466&subjektId=389849&spis=269570>

CARBODY CZECH REPUBLIC S.R.O., 2021. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=71679160&subjektId=389849&spis=269570>

CIHELKOVÁ, Eva a Jaroslav JAKŠ, 2004. *Evropská integrace: Evropská unie*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-0854-2.

CZECHTRADE, 2008. *Archiv ročních analýz ZO ČR - CzechTrade* [online] [vid. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.czechtrade.cz/nastaveni/archiv/archiv-rocnich-analyz-zo-cr>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, 2005. *Vývoj zahraničního obchodu v prvním roce po vstupu ČR do EU - Česká národní banka* [online] [vid. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Vyvoj-zahranicniho-obchodu-v-prvnim-roce-po-vstupu-CR-do-EU>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2007. *Vývoj zahraničního obchodu - 4. čtvrtletí 2006. Vývoj zahraničního obchodu - 4. čtvrtletí 2006* [online] [vid. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/vyvoj-zahranicniho-obchodu-4-ctvrtleti-2006-d7xnc49zrt>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. *Zahraníční obchod České republiky - 2010. Zahraníční obchod České republiky - 2010* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-ceske-republiky-2010-iipg52yvxl>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2012. *Zahraníční obchod České republiky - 2011. Zahraníční obchod České republiky - 2011* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-ceske-republiky-2011-j0djmrumvo>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014. *Zahraníční obchod ČR (10 let od vstupu do EU) - 2004 až 2013. Zahraníční obchod ČR (10 let od vstupu do EU) - 2004 až 2013* [online] [vid. 2022-06-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-10-let-od-vstupu-do-eu-2004-az-2013-1smktb9iao>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015. *Zahraníční obchod - prosinec 2014. Zahraníční obchod - prosinec 2014* [online] [vid. 2022-06-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zahranicni-obchod-prosinec-2014-ik7h61nuzj>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016. *Zahraníční obchod - prosinec 2015. Zahraníční obchod - prosinec 2015* [online] [vid. 2022-06-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zahranicni-obchod-prosinec-2015>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2017. *Zahraníční obchod ČR - roční údaje - 2016. Zahraníční obchod ČR - roční údaje - 2016* [online] [vid. 2022-06-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2018. *Zahraníční obchod ČR - roční údaje - 2017. Zahraníční obchod ČR - roční údaje - 2017* [online] [vid. 2022-06-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2016>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019. *Zahraníční obchod ČR - roční údaje - 2018. Zahraníční obchod ČR - roční údaje - 2018* [online] [vid. 2022-06-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2018>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020. Zahraniční obchod - prosinec 2019. *Zahraniční obchod - prosinec 2019* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zahranicni-obchod-prosinec-2019>

EVROPSKÁ RADA, 2020. *Obchodní politika EU* [online] [vid. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/trade-policy/>

FIALA, Adam, 2018. Krize v datech: Kudy vedla cesta k pádu Lehman Brothers a recesi. *ČT24 - Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR - Česká televize* [online] [vid. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2586556-krize-v-datech-kudy-vedla-cesta-k-padu-lehman-brothers-a-recesi>

FOJTÍKOVÁ, Lenka, 2009. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost ; (1945 - 2008)*. Vyd. 1. Praha: Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-128-4.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marian LEBIEDZIK, 2008. *Společné politiky Evropské unie: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7179-939-9.

JUNEJA, Prachi, 2022. *History of International Trade* [online] [vid. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.managementstudyguide.com/history-of-international-trade.htm>

KALÍNSKÁ, Emilie, 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3396-8.

KURZY.CZ, 2021. *Zahraniční obchod ČR se zbožím - roční údaje - 2020. V porovnání s 2019 klesl obrát o 6,2 % (451,6 mld. Kč) a dosáhl hodnoty 6 786,2 mld. Kč.* | *Kurzy.cz* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/611724-zahranicni-obchod-cr-se-zbozim-rocni-udaje-2020-v-porovnaní-s-2019-klesl-obrat-o-6-2--451-6/>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2012. Společná obchodní politika Evropské Unie. *BusinessInfo.cz* [online]. [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/spolecna-obchodni-politika-evropske-unie/>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2016. *Hlavní tendence průmyslu a zahraničního obchodu v roce 2015 a úvahy o dalším vývoji* | *MPO* [online] [vid. 2022-06-09]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/hlavni-tendence-prumyslu-a-zahranicniho-obchodu-v-roce-2015-a-uvahy-o-dalsim-vyvoji--173308/>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2018. *Komentář Ministerstva průmyslu a obchodu ČR k výsledkům zahraničního obchodu za prosinec 2017* | *MPO* [online] [vid. 2022-06-09]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/komentar-ministerstva-prumyslu-a-obchodu-cr-k-vysledkum-zahranicniho-obchodu-za-prosinec-2017--234935/>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2021. *Pohled na ekonomiku 2020 a 1-4 2021* [online] [vid. 2022-06-10]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiFsKqT0KL4AhXri_0HHRBGANwQFnoECAQQAQ&url=https%3A%2F%2Fw

ww.mpo.cz%2Fassets%2Fcz%2Fzahranicni-obchod%2Fstatistiky-zahranicniho-obchodu%2F2021%2F6%2FPohled-na-ekonomiku-2020-a-1-4-2021.docx&usg=AOvVaw0YC8NHE5_Vr_6Rodmh0k0t

NOVINKY.CZ, 2021. *Spojení FCA a PSA schválili akcionáři, vzniká čtvrtá největší automobilka* - *Novinky.cz* [online] [vid. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/auto/clanek/spojeni-fca-a-psa-schvalili-akcionari-vznika-ctvrta-nejvetsi-automobilka-40346819>

OECD, 2022. *Non-tariff measures - OECD* [online] [vid. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/trade/topics/non-tariff-measures/>

SVATOŠ, Miroslav, 2009. *Zahraníční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2708-0.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila, 2013. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4694-4.

URBAN, Luděk, 2021. *Historie vnitřního trhu* - [online]. [vid. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/fakta-o-eu/vnitri-trh/historie-vnitriho-trhu/>